

DIPLOMADOLGOZAT

Szilágyi Krisztina
Pénzügy Mesterképzési szak

Budapest
2023



**Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Budai Campus
Pénzügy Mesterképzési szak**

**A KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉS XIII. HONVÉDELMI
MINISZTERIUM FEJEZET KÖLTSÉGVETÉSI TERVEZÉSE
ÉS ELŐIRÁNYZATAINAK BEMUTATÁSA
A 2019-2022. KÖZÖTTI IDŐSZAKBAN**

Belső konzulens: **Dr. Bringye Bernadett PhD**

egyetemi docens

Külső konzulens: **Petrovics László**

Honvédelmi Minisztérium, kiemelt főtitár

Készítette: **Szilágyi Krisztina**

Neptun kód: D4MVEN

levelező tagozat

Intézet/Tanszék: Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet
Befektetési, Pénzügyi és Számviteli Tanszék

**Budapest
2023**

TARTALOMJEGYZÉK

1. BEVEZETÉS	4
2. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS	7
2.1. A magyar államháztartás rendszere	8
2.1.1. Az államháztartás alrendszerei	9
2.1.2. A kormányzat központi költségvetése	11
2.1.3. A költségvetési előirányzatok meghatározása	15
2.2. A Honvédelmi Minisztérium költségvetésének definiálása	16
2.3. A XIII. fejezet költségvetése	17
2.3.1. A költségvetés tervezés szabályozása	20
2.3.2. A költségvetés tervezés sajátosságai	20
2.4. A NATO elvárások költségvetés tervezési kihatásai	24
2.4.1. A NATO elvek és azoknak való megfelelés a költségvetés struktúrája szerint.....	24
2.4.2. A 2014. évi walesi csúcstalálkozó döntéseinek következménye	26
2.4.3. A NATO felé történő adatszolgáltatás	29
3. SAJÁT VIZSGÁLAT	32
3.1. Kutatási célok, kutatási kérdések és hipotézisek	32
3.2. A vizsgálat körülménye és helyszíne.....	33
3.3. Kutatási módszerek és a minta bemutatása	34
3.4. Eredmények: a Honvédelmi Minisztérium költségvetési előirányzatainak	38
elemzése a 2019 - 2022. közötti időszakban	38
3.4.1. A vizsgált időszak makrogazdasági környezete	38
3.4.2. A Honvédelmi Minisztérium előirányzatainak megoszlása	40
3.4.3. A XIII. fejezet kiadási kiemelt előirányzatainak bemutatása	47
3.4.4. A XIII. fejezet 2019-2021. év közötti módosított kiadási előirányzatainak, valamint	
a NATO előírások szerint elszámolásra kerülő védelmi jellegű kiadás összevetése.....	49
3.4.5. A kiadások vizsgálata a GDP arányában	52
4. KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK	55
5. ÖSSZEFOGLALÁS.....	59
IRODALOMJEGYZÉK.....	61
MELLÉKLETEK.....	66
FÜGGELÉKEK	79

1. BEVEZETÉS

Diplomamunkám témájaként A központi költségvetés XIII. Honvédelmi Minisztérium (a továbbiakban: **HM**) fejezet (együttesen: **XIII. fejezet**) költségvetési tervezését és előirányzatainak bemutatását választottam, melyet a 2019-2022. közötti időszakban részleteiben elemzek.

Döntésem személyes érintettségű, mert több mint 5 éve dolgozom a HM Gazdasági Tervezési és Szabályozási Főosztály állományában, ahol a költségvetés tervezésének munkafolyamatai összpontosulnak. Úgy érzem, kutatásom által mélyebb szakmai ismeretet sajátíthattam el ezen komplex gazdasági tervezési területen.

A HM feladatait - beleértve a költségvetés tervezést is - hazai és nemzetközi viszonylatban szükséges vizsgálni, tekintettel arra, hogy a magyar politikai elvárások mellett az Észak-atlanti Szerződés Szervezete (North Atlantic Treaty Organisation, a továbbiakban: **NATO**) és az Európai Unió (a továbbiakban: **EU**) tagjaként számos és jelentős nemzetközi vonatkozású feladat is megfogalmazódik a HM részét képező Magyar Honvédséggel (a továbbiakban: **MH**) szemben.

Fontos megemlítenem azt, hogy a NATO-hoz, valamint az EU-hoz történt csatlakozásunkat követően a tervezési feladatok végrehajtása és a védelemi célú forrásokkal való elszámolás során az ezen tagságokból eredő nemzetközi elvárásoknak is meg kell felelni. Magyarország *a honvédelmi kiadások és a hosszú távú tervezés feltételeinek megteremtését szolgáló költségvetési források biztosításáról* szóló 1273/2016. (VI.7.) Korm. határozatban foglaltaknak megfelelően a NATO felé vállalta, hogy a honvédelmi kiadások főösszege 2024-re eléri a bruttó hazai termék (a továbbiakban: **GDP**) 2,0 százalékát. Ezen vállalást azonban várhatóan már az idei évben teljesítjük. A NATO és az EU egyaránt a GDP-hez viszonyítva vizsgálja a tagállamok honvédelmi kiadásainak nagyságát, ezért hazánk is ezt a számítási módszert alkalmazza.

Diplomamunkám témaválasztására nemcsak a közösségi követelményeknek való megfelelés volt hatással, hanem a 2016 decemberében elindított Zrínyi Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program (a továbbiakban: **Zrínyi HHP**) is, amely megvalósításával az MH régiónk egyik legkorszerűbb haderejévé válhat.

„A biztonság megteremtéséhez mindenekelőtt egy erős, ütőképes, korszerű fegyverzettel felszerelt hadseregre van szükség. Ennek megteremtését szolgálja a Zrínyi Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program, amelyet a Kormány is támogat és biztosítja a szükséges anyagi

háttérrel hozzá. Vállalták például, hogy 2024-re a honvédelmi költségvetés mértéke eléri majd a GDP 2 százalékát, aminek 20 százalékát fejlesztésekre fordítják. Jelenleg már a GDP 1,4 százalékát fordítják a honvédségre. A fejlesztési program a honvédség minden elemét érinti, de a haditechnikai eszközök beszerzésén, cseréjén túl foglalkozik a társadalmi kapcsolatokkal, a fiatalok képzésével, az önkéntesek toborzásával és a magyar hadiipar megteremtésével is.” (honvedelem.hu, 2022).

A honvédelmi miniszter minden év elején ismerteti a HM célfeladatait, amely a tavalyi évben *a honvédelmi szervezet 2022. évi kiemelt feladatainak, valamint a 2023-2024. évi fő célkitűzéseinek meghatározásáról* szóló 3/2022. (I.27.) HM utasítás foglal magában.

NATO felajánlásainkkal összhangban a 2022. évben is prioritásként volt meghatározva a folyamatban lévő nemzetközi szerepvállalások továbbvitele, illetve bővítése, a nemzetközi válságkezelésben, a nemzetközi béke és biztonság fenntartásában, továbbá a humanitárius műveletekben történő közreműködés a *Magyarország nemzetközi katonai szerepvállalásának növeléséről* szóló 1344/2019. (VI.11.) Korm. határozatban foglaltakra tekintettel.

A megalapozott tervek teszik lehetővé, hogy a HM részére jóváhagyott előirányzatok minden évben megfelelő fedezetet nyújtsanak a kiadásokra, illetve, hogy a források felhasználása során a nemzeti elvárásokon túlmenően a NATO által támasztott követelményeknek is megfeleljünk. Ezért elengedhetetlenül szükséges a tényleges költségek ráható alakulásának, ütemezett felhasználásának meghatározása, valamint elemzése, ami témaválasztásom aktualitását is alátámasztja.

Kutatásom célja az, hogy a megjelölt időszakban feltárja, számszerűsítse és értékelje az előirányzatok alakítását, vizsgálja azok befolyásoló tényezőit, mely által pontosabb képet kaphatunk azok felhasználásáról.

Munkámat az alábbi **kutatási szempontok** mentén határozom meg:

1. Hogyan alakul a vizsgált időszakban a XIII. fejezet eredeti kiadási előirányzata?
2. A XIII. fejezet 2019-2022. évi eredeti kiadási előirányzatának százalékos arányváltozása.
3. A XIII. fejezet 2019-2022. évi eredeti és módosított kiadási előirányzatának alakulása.
4. A XIII. fejezet 2019-2022. évi eredeti és módosított kiadási előirányzatának és azok teljesítésének változása.
5. A XIII. fejezet 2019-2021. év közötti tényleges kiadásainak változása.
6. A XIII. fejezet 2019-2021. évi módosított, illetve a NATO előírásai szerint elszámolásra kerülő védelmi jellegű kiadási előirányzatok összevetése.
7. A XIII. fejezet 2019-2022. év közötti védelmi jellegű kiadásainak alakulása.

8. Hogyan változott a vizsgált időszakban Magyarország GDP-je?

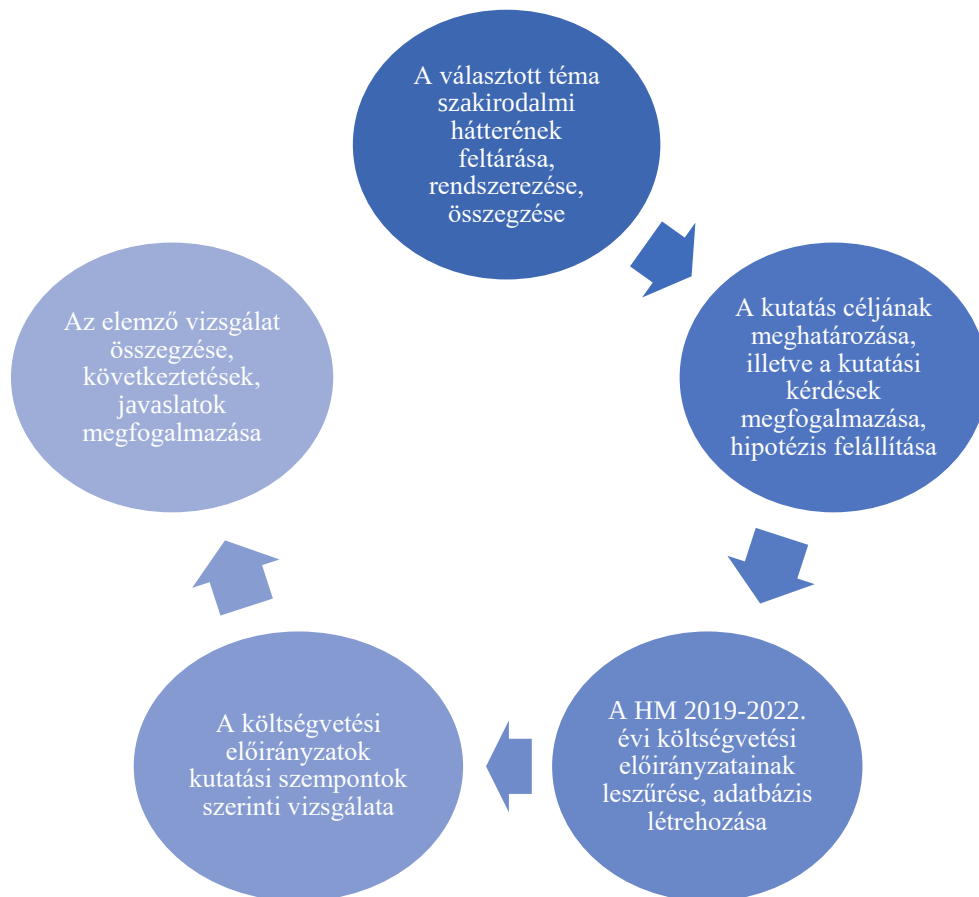
9. A XIII. fejezet 2019-2022. évi eredeti kiadási előirányzatainak GDP arányú megoszlása.

A megfogalmazott kérdések segítségével a következő **hipotéziseket** állítom fel:

H1: A walesi csúcstalálkozón hozott döntések hatnak a XIII. fejezet költségvetésére.

H2: A XIII. fejezet eredeti előirányzatai folyamatosan növekednek a walesi csúcstalálkozón vállalt kötelezettségek miatt.

A dolgozatom összeállításának logikai sémáját az *1. ábrán* szemléltetem:



1. ábra: Kutatás munkafázisai

Forrás: saját szerkesztés, 2022

2. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS

A HM költségvetésének meghatározásához alapvetésként el kell fogadni azt, hogy a honvédelem közfeladat. A modern piacgazdaságok működése elképzelhetetlen az állam haszonszerzési cél nélküli, közfeladatok ellátását szolgáló tevékenysége nélkül, amit jogszabályokban előírt követelményeknek megfelelően valósít meg. A Kormány végrehajtó hatalomként irányítja a közigazgatási szektort.

A HM az államvédelmi struktúra egyik intézménye, ahol a honvédelem közigazgatási funkciójának ellátó szerveként az ország honvédelmi, védelempolitikai, valamint védelemgazdasági céljait alakítják ki, továbbá felelős az MH irányításáért, katonai vezetéséért, védelmi stratégiájának megtervezéséért is (HM belső háttérdokumentáció, 2022).

Dolgozatom témájából eredően két kormánytag, a pénzügyminiszter és a honvédelmi miniszter feladatrendszerét indokolt áttekinteni.

A 2022. évi parlamenti választásokat követően módosult kormányzati struktúrának megfelelően a 182/2022. (V.24.) Korm. rendelettel új Statútum rendelet (a továbbiakban: **Statútum rendelet**) került kiadásra, ami a **honvédelmi miniszter**, továbbá a **pénzügyminiszter feladatkörét** a következők szerint határozza meg:

"A honvédelmi miniszter a Kormány

1. honvédelemért,
2. a védelmi és biztonsági feladatokhoz kapcsolódó központi beszerzésekért,
3. védelmi fejlesztésekért,
4. sportpolitikáért,
5. sportlétesítmény-fejlesztésért és gazdálkodásért,
6. kiemelt nemzetközi sport- és sportdiplomáciai események rendezéséért

felelős tagja" (Új jogtár 2018f, 2018; Új jogtár 2022g, 2022).

Továbbá, a Kormány honvédelemért felelős tagjaként ellátja a *honvédelemről és a Magyar Honvédségről, továbbá a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről* szóló 2011. évi CXIII. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló Korm. rendeletben, a *hadigondozásról* szóló 1994. évi XLV. törvény végrehajtásáról szóló 113/1994. (VIII.31.) Korm. rendeletben, valamint a *Nemzeti Közszerződési Egyetemről, valamint a közigazgatási, rendészeti és katonai felsőoktatásról* szóló 2011. évi CXXXII. törvényben megjelölt feladatokat.

A honvédelem után rátérek a pénzügyi területre, ahol a pénzügyminiszter, az államháztartásért való felelősségi jogköréből adódóan gondoskodik az állami pénzügyi intézkedéseknek, valamint a költségvetési javaslatnak a monetáris politikával való szinkronizálásáról. Felelősséggel tartozik a részletes tervezési módszertan kialakításáért, a kormányzati költségvetési koordinációért, az államháztartás alrendszerei közötti költségvetési fegyelem fenntartásáért, a központi költségvetésről szóló törvénynek való megfelelés biztosításáért, a költségvetési kiadási fegyelem érvényesítéséért és a központi költségvetési fejezetek költségvetési kapcsolataiból kiinduló feladatok ellátásáért (Új jogtár 2018f, 2022; Új jogtár 2022g, 2022).

2.1. A magyar államháztartás rendszere

Elsőként a közfeladat, majd az államháztartás fogalmát, a bevételek, kiadások azonosítását, illetve fő feladatait ismertetem, majd ezt követően mutatom be az államháztartás alrendszereit.

A **közfeladat** a jogszabályban meghatározott állami vagy önkormányzati feladat.

Az államháztartás fogalmát az *államháztartásról* szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: **Áht.**) az alábbiak szerint azonosítja:

„Az **államháztartás** a közfeladatok ellátásának egységes szervezeti, tervezési, gazdálkodási, ellenőrzési, finanszírozási, adatszolgáltatási és beszámolási szabályok szerint működő rendszere.”

Az államháztartásban a **bevételeket**, valamint a **kiadásokat** pénzforgalmi szemléletben tartják nyilván, melyek költségvetési, valamint költségvetésen kívüli előirányzatok lehetnek, ezért költségvetési és finanszírozási részre oszthatók fel.

Az **államháztartás fő feladatai** között említjük az erőforrások begyűjtését, majd újra osztását, a gazdasági egyensúly fenntartását, az önfinanszírozást, továbbá ezen feladatok ellátásához szükséges jogszabályi keretek megalkotását (Kormány 2014a, 2014)

Az **államháztartás működésének és ellenőrzésének szabályait** az Áht. tartalmazza, melynek részletes eljárási szabályait az *államháztartásról szóló törvény végrehajtásáról* szóló 368/2011. (XII.31.) Korm. rendelet (a továbbiakban: **Ávr.**) írja elő.

A működési rendszert az **államháztartási alapelveken** keresztül taglalom. Ezek olyan normatívák, amelyeket az államháztartás részét képező szervezeteknek követniük kell a költségvetés tervezése, végrehajtása, a bevételek és kiadások számbavétele, illetve a beszámolás alkalmával. Szerepük akkor valósul meg, ha egyidejűleg egymást erősítve jelennek meg. Abszolút érvényesülésük nem realizálható, kizárólag követendő elvként működnek. Az

alapelvek érvényesülését jogi garanciák biztosítják, melyek meghatározzák a költségvetés készítésére és az elszámolásra vonatkozó eljárás, valamint a költségvetés végrehajtásával és a gazdálkodással kapcsolatos magatartási normatívákat, illetve a pénzügyi folyamatok számbavételi módszerét.

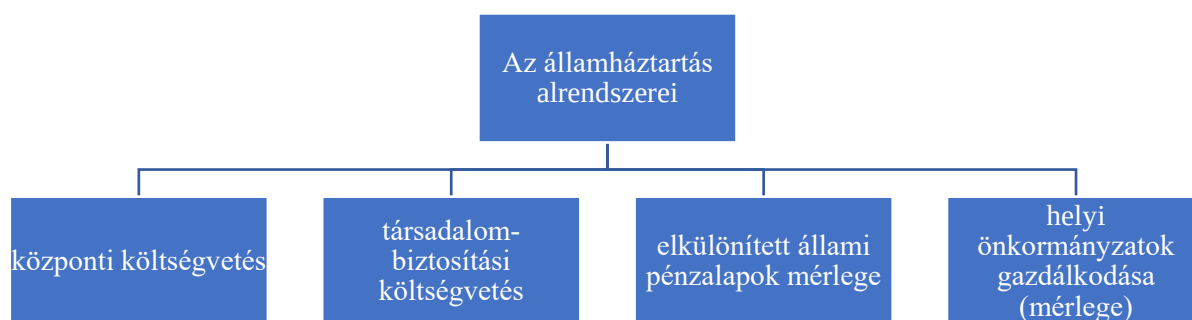
Az alapelvek az alábbi **három fő csoportba** kategorizálhatók:

- általános jellegű,
- számviteli, elszámolási jellegű (az államháztartásban kiemelt szempontú a számvitelről szóló 2000. évi C. törvényben meghatározott teljesség, nyilvánosság és összehasonlíthatóság elve), illetve
- uniós elvárásokon alapuló.

Az **általános** alapelvek esetében a költségvetés tervezése, végrehajtása és az elszámolás is érvényesül. A **számviteli** alapelvek az általános alapelvek között szereplő elszámolási kötelezettség irányelvei (Havasi B., 2019).

2.1.1. Az államháztartás alrendszerei

2009. december 31. napjáig az Áht. a 2. ábrán szemléltetett négy államháztartási alrendszert különböztette meg:

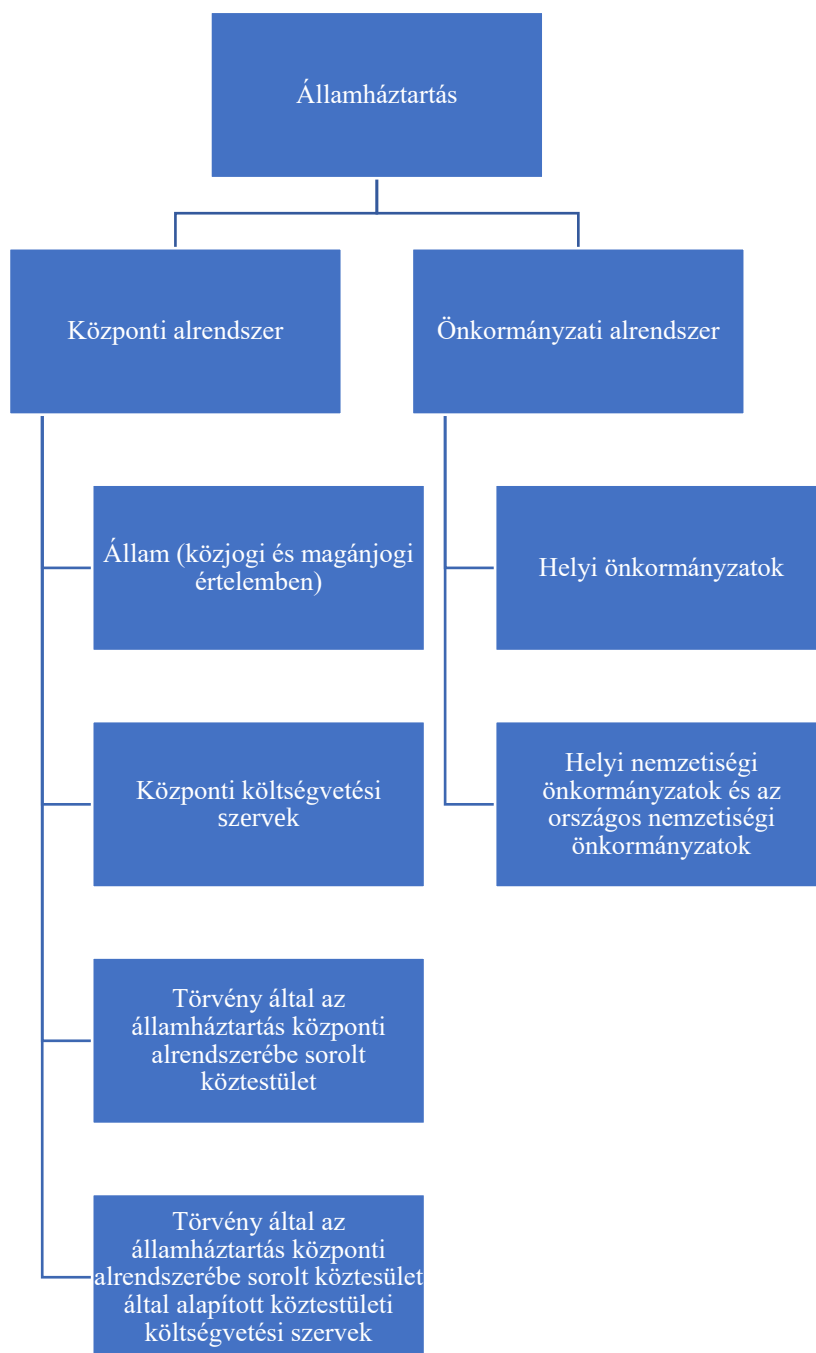


2. ábra: Az államháztartás alrendszerei 2009. december 31. napjáig

Forrás: saját szerkesztés az Új jogtár 2011a alapján, 2022

A jogi személyiséggel nem rendelkező társadalombiztosítási, illetve az elkülönített állami pénzalapok alrendszer 2010. január 1-jét követően beépült a központi alrendszerbe, így az

államháztartást a **központi és önkormányzati alrendszer** alkotja, melyet a 3. ábrán szervezeteivel együtt mutatok be (Új jogtár 2011a, 2022).



3. ábra: Az államháztartás alrendszerei és szervezetei 2010. január 1. napjától

Forrás: Csányi et al. alapján, 2018; Új jogtár 2011a figyelembevételével átszerkesztve, 2022

Az államháztartás alrendszerei **szabályozási, tervezési, irányítási, végrehajtási, beszámolási, könyvviteli és ellenőrzési** részfolyamatokként

- költségvetési szerv,

- alap,
- előirányzat

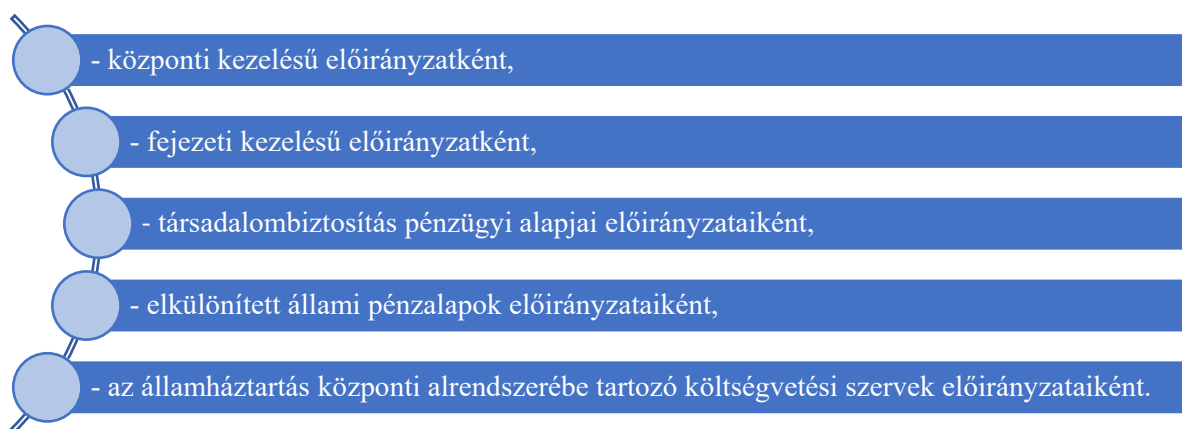
alapegységekre oszthatók fel (Koháriné Papp, 2011).

2.1.2. A kormányzat központi költségvetése

Elsőként a **központi költségvetés** fogalmát szükséges azonosítani, amely a kormányzati hatáskörben ellátott állami feladatok finanszírozását biztosító előirányzatok naptári évre szóló bevételi és kiadási terve.

A pénzügyminiszter készíti elő a **központi költségvetés tervezetét**, amit a Kormány a törvényhozás elé terjeszt és a költségvetési vita után az Országgyűlés jóváhagyja azt. A tervezés szakmai módszereit törvény nem szabályozza, azonban a költségvetés tervezésével és végrehajtásával összefüggésben felmerülő jogokat és kötelezettségeket az Áht. irányozza (Stiglitz, 2000).

A központi költségvetésről szóló törvényben a **költségvetési bevételi és kiadási előirányzatok** megjelenését a 4. ábrában összegzem:



4. ábra: A költségvetési bevételi és kiadási előirányzatok megjelenése

Forrás: Új jogtár 2011a, 2022

Ezen törvény a **költségvetési bevételeket** és **költségvetési kiadásokat fejezetekre** bontja le, melyek együttesen **fejezetrendet** - melyben a HM a XIII. helyet foglalja el - képeznek.

A 2022. költségvetési év folyamán létrehozására került az LI. Honvédelmi Alap fejezet, amely a 2022-2023. közötti időszakban a védelmi fejlesztési feladatok kiadásainak fedezetét biztosítva

hozzájárul az eddig elért eredmények megtartásához, illetve a háborús helyzetre reagálva, az ország békéjének és biztonságának megóvásához. Azonban diplomamunkám elemzési részében kizárólag a honvédelmi kiadásokat érintő hatásokat kívánom vizsgálni, ezért a sportágazat, a Védelmi Beszerzési Ügynökség kiadásai nem képezik tárgyát dolgozatomnak.

„...a honvédelmi alapba pedig 842 milliárd forint folya be. Ez utóbbival Magyarország eléri azt, hogy a korábban tervezett célját - NATO-vállalásként 2024-ig a bruttó hazai termék (GDP) legalább 2 százalékát költi védelemre - már 2023-ban el fogja érni, hiszen a honvédelmi kiadások jóval 1300 milliárd forint fölé fognak emelkedni. Varga Mihály elmondta, hogy a rezsivédelmi alappal az a céljuk, hogy megvédjék a korábban elért eredményeket...” (Kormány 2022b, 2022).

A központi alrendszer költségvetési szerveinek bevételeit és kiadásait a költségvetési szervek vagy a fejezeti kezelésű előirányzatok **bevételi és kiadási előirányzatai** tartalmazzák (Új jogtár 2011a, 2022).

A költségvetési törvény *1. számú melléklete* az **előirányzatokat** működési kiadás, működési bevétel, felhalmozási kiadás, felhalmozási bevétel megoszlásban rögzíti. További megbontásra csak az intézményi előirányzatok működési kiadásai kerülnek, melyeken belül személyi juttatások, illetve egyéb működési kiadások kerülnek elkülönítésre (Új jogtár 2021j, 2022).

A fejezetrend kialakítása során az Országgyűlés egyben azt is előírja, hogy a közfeladatok finanszírozását milyen **szerkezeti rendben** - melyet az *1. táblázatban* ismertetek - szükséges létrehozni. A szerkezeti mintát alapjaiban befolyásolja az államháztartási törvény azon rendelkezése, ami kötelező fejezeteket határoz meg, valamint, hogy egyes közfeladatok finanszírozását kiemelten veszi figyelembe.

1. táblázat

A központi költségvetés szerkezeti rendje

Fejezetek (fejezetrend)	1. Kormány irányítása alá tartozó (államhatalmi szervek, minisztériumok, kivételesen központi államigazgatási szervek, testületek) 2. Kormány irányítása alá nem tartozó 3. Helyi önkormányzatok
Címek (címrend)	Költségvetési szervek, fejezeti kezelésű előirányzatok, bevételi és kiadási csoportok
Előirányzat csoportok	1. Működési költségvetés 2. Felhalmozási költségvetés
Kiemelt előirányzatok	1. Működési költségvetésen belül például dologi kiadások 2. Felhalmozási költségvetésen belül például beruházás

Forrás: Csányi et al., 2018

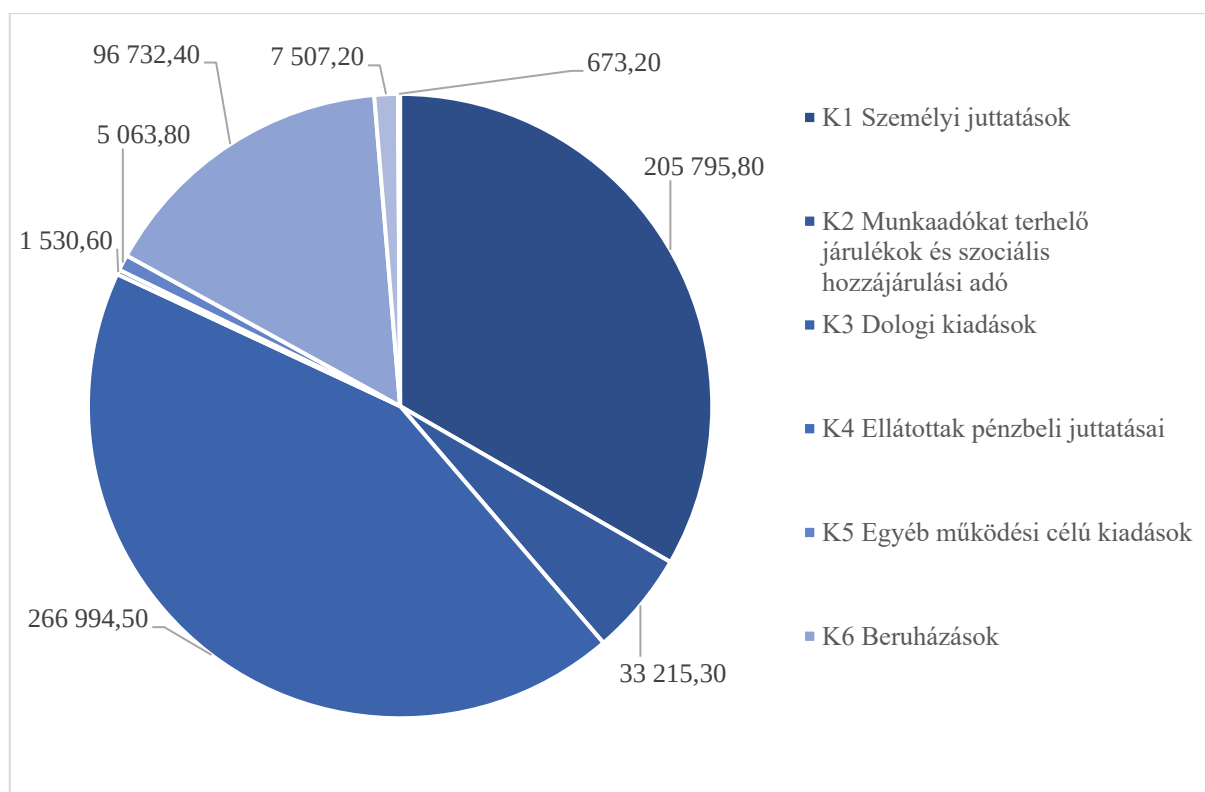
A továbbiakban a **szerkezeti rendhez társuló alapfogalmakat** határozom meg.

A **cím** a fejezet felügyelete alatt működő költségvetési szerveket vagy azok összetartozó csoportját jelöli.

Az **alcím** a címen belül elkülönített költségvetési szervek kiadásait és bevételeit határozza meg.

Az **előirányzat csoport** (működési és felhalmozási) az azonos célú előirányzatokat foglalja össze.

A **kiemelt előirányzat** az előirányzat csoportban szereplő előirányzatok tovább bontása, melyet a HM 2020. évi kiadásainak kiemelt előirányzatok szerinti teljesítésén keresztül, az 5. ábrán szemléltetnek (Speigelné Szabó, 2012).



5. ábra: A HM 2020. évi kiadásainak kiemelt előirányzatok szerinti teljesítése
(M Ft-ban)

Forrás: saját szerkesztés, Új jogtár 2019h: Magyarország 2020. évi központi költségvetéséről szóló (**költségvetési törvény**); Új jogtár 2021l: 2019. évi LXXI. törvény végrehajtásáról (**zárszámadási törvény**) szóló 2021. évi CXVI. törvény alapján, 2021

A **rovat** a kiemelt előirányzatok tovább bontásaként jelenik meg (Új jogtár 2013b, 2022).

Szükséges a **költségvetési szerv** fogalmát és tevékenységeit is megemlíteni, mert a központi költségvetés feladatainak végrehajtását költségvetési szervek végzik, az ehhez szükséges bevételek és kiadások kerülnek megtervezésre a költségvetésben.

A költségvetési szerv az államháztartás sajátos, jogszabályban vagy alapító okiratban meghatározott közfeladat ellátására létrejött jogi személyiségtípusa. Ebből kifolyólag bármilyen törvény által nem tiltott jogot megszerezhet, illetve kötelezettséget vállalhat.

Az **alaptevékenység** körébe a költségvetési szerv szakmai alapfeladatai és ezek ellátását elősegítő más, nem haszonszerzés céljából végzett tevékenysége is beletartozik (Államháztartás 2022a, 2022).

2.1.3. A költségvetési előirányzatok meghatározása

Az elemzőmunkát a XIII. fejezet költségvetési előirányzatainak vizsgálatán keresztül végzem el, ezért fontos kitérnem a költségvetési előirányzatok és a hozzájuk kapcsolódó fogalmak meghatározására.

A **költségvetési előirányzat** meghatározott kiadási, valamint bevételi jogcímen tervezhető és felhasználható pénzeszköz keretösszeget jelent (Adófórum, 2006).

Az **eredeti előirányzat** az éves költségvetés várható bevételeit és kiadásait foglalja magába.

A **módosított előirányzat** az intézmény részére jóváhagyott kiadási, illetve bevételi előirányzatok növelése vagy csökkentése.

Az **előirányzat átcsoportosítása** a költségvetés bevételi és kiadási főösszegének változatlanságával végzett módosítási eljárás.

A költségvetési előirányzatokat az alábbiak szerint **csoportosíthatjuk**:

a) időbeli megjelenés szerint:

- eredeti előirányzat,
- módosított előirányzat,

b) jelleg szerint:

- bevételi előirányzat,
- kiadási előirányzat,

c) részletezettség szerint:

- kiemelt előirányzat,
- részelőirányzat (Menedzserpraxis, 2011).

Meg kívánom jegyezni, hogy a szakasz végén behivatkozott forrásban megjelenített részelőirányzattól eltérően az államháztartásban, így a HM költségvetésében sem kerülnek részelőirányzatok alkalmazásra, a kiemelt előirányzatok rovatrend szerint kerülnek további bontásra.

Fontos a költségvetési területen használt **maradvány** fogalmának meghatározása is, ami az Áht. értelmezése szerint a költségvetési év tekintetében a bevételek, valamint a kiadások különbsége, amely az alaptevékenység bevételei és kiadásai vonatkozásában a költségvetési maradványt jelenti.

„Az államháztartás központi alrendszerébe tartozó költségvetési szerv és a fejezeti kezelésű előirányzat kezelő szerve a költségvetési szerv és a fejezeti kezelésű előirányzat bevételi és kiadási előirányzatait a költségvetési évet megelőző év maradványának összegével megnöveli.”

Ezzel összefüggésben a **kötelezettségvállalás** fogalmát is meg kell határozni, ami a kiadási

előirányzatok, illetve, jogszabály alapján a Kormány által rendelkezésre bocsátott többletforrás terhére megtett fizetési ígéret jognyilatkozata (Új jogtár 2011a, 2022).

Az államháztartási számviteli kormányrendelet szerint elvégzett előirányzatmódosítást követően a XIII. fejezet fejezeti kezelésű előirányzatainak **kötelezettségvállalással terhelt költségvetési maradványát** a tárgyévet követő évben saját hatáskörében kötelezettségvállalások kiegyenlítésére felhasználhatja.

A HM bizonyos esetekben előleg megfizetésével teljesíti pénzügyi kötelezettségeit, ami a számviteli előírások miatt nem minősül teljesítésnek. Az Ávr. vonatkozó pontja értelmében az előleget kötelezettségvállalással terhelt maradványnak kell tekinteni, így annak összege visszabiztosításra kerül a HM részére, ami bevételként jelenik meg a költségvetésében.

„Az államháztartás központi alrendszerébe tartozó költségvetési szerv és a fejezeti kezelésű előirányzat kötelezettségvállalással terhelt költségvetési maradványának kell tekinteni a kötelezettségvállalások azon állományát, amely a költségvetési szerv költségvetési évi felhalmozási célú kiadási előirányzatai - ideértve a nemzetbiztonsági szolgálatoknak a speciális működési előirányzatait - vagy a fejezeti kezelésű előirányzatok költségvetési évi kiadási előirányzatai terhére történt, de a pénzügyi teljesítés áthúzódik a költségvetési évet követő év december 31-ig” (Új jogtár 2011n, 2022).

2.2. A Honvédelmi Minisztérium költségvetésének definiálása

A HM költségvetése a központi költségvetésről szóló törvényben meghatározott bevételi és kiadási előirányzatokból tevődik össze, melyek intézményi, valamint fejezeti kezelésű előirányzatokra tagolhatók.

Az Áht. vonatkozó bekezdése szerinti értelmezésben „A fejezeti kezelésű előirányzatok a fejezetet irányító szerv sajátos szakmai, ágazati feladatai ellátása vagy az államnak a fejezethez tartozó költségvetési szervek tevékenységével kapcsolatban felmerülő, illetve szakmailag ahhoz kapcsolódó sajátos kötelezettségei teljesítése során felmerülő költségvetési bevételek és költségvetési kiadások elszámolására szolgálnak.”

A **fejezeti kezelésű előirányzatok** fejezeteként egy címet alkotnak (Új jogtár 2011a, 2022).

2.3. A XIII. fejezet költségvetése

A **költségvetés tervezés kiindulópontja** az állami finanszírozás formája. Ezért állami feladatot és a feladatot ellátó költségvetési intézményt különböztetünk meg, melynek értelmében a tervezés intézményfinanszírozású, illetve feladatfinanszírozású lehet.

Az **intézményfinanszírozás** lényege az, hogy megtervezik az intézmény kiadási szükségleteit. Ez már egy elavult módszernek tekinthető, mert a legfontosabb kérdést nem veszi alapul, hogy az adott intézmény milyen feladatot lát el és az vajon mennyire jelentős.

Feladatfinanszírozás esetében a feladatot vizsgálják meg és majd csak később rendelik hozzá az ellátásukért felelős intézményeket, illetve forrásokat. A módszer hátránya, hogy rendkívül információigényes (Bod, 2002).

A XIII. fejezet költségvetésének tervezése feladatfinanszírozási metódusú, melyben az egyes előirányzat tételek címeken, alcímeken, valamint jogcímcsoportokon kerülnek biztosításra. Ezért szükségesnek tartom a 2. táblázatban bemutatni a XIII. fejezet költségvetésének címeit/alcímeit:

2. táblázat

A XIII. fejezet költségvetésének cím/alcím összetevői a 2021. évtől

Cím/alcím	Megnevezés
1 cím	Honvédelmi Minisztérium
1/1 alcím	HM igazgatása
1/2 alcím	Egyéb HM szervezetek
2 cím	Magyar Honvédség
3 cím	Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat (a továbbiakban: KNBSZ)
6 cím	MH Egészségügyi Központ (a továbbiakban: MH EK)
7 cím	Kratochvil Károly Honvéd Középiskola és Kollégium (a továbbiakban: KK HKK)
8 cím	Fejezeti kezelésű előirányzatok

Forrás: Új jogtár 2021j, 2022

A struktúra specialitása az, hogy egyes költségvetési (al)címek több költségvetési szervet (például az 1/2 alcím a HM Védelemgazdasági Hivatal (a továbbiakban: **HM VGH**), a HM

Hadtörténeti Intézet és Múzeumot, illetve a 2 cím a Honvéd Vezérkar és alárendelt szervezeteit, többek között az MH vitéz Szurmay Sándor Budapest Helyőrség Dandárt, az MH Anyagellátó Raktárbázist) is magában foglalnak.

A HM központi gazdálkodásának sajátosságait *a honvédelmi szervezetek működésének az államháztartás működési rendjétől eltérő szabályairól* szóló 346/2009. (XII.30.) Korm. rendelet (a továbbiakban: **346/2009. Korm. rendelet**) részletezi. A XIII. fejezetnél a HM VGH látja el a központi gazdálkodás feladatát. Központosított feladatai közé tartozik többek között a honvédelmi szervezetek egyes pénzügyi és számviteli feladatainak ellátása, létszám-, illetmény- és bér gazdálkodás, az állami vagyonnal történő gazdálkodás, a HM vagyonkezelésében lévő ingatlanok felújítása, rekonstrukciója, valamint az MH teljes infrastrukturális előirányzat kezelő szervezete.

A HM a XIII. fejezetbe tartozó intézmények működését, a kiemelten fontos feladatait, a központi ellátásba bevont eszközeinek beszerzését, a szolgáltatások megrendeléséhez kapcsolódó kiadási és bevételi előirányzatait a központi költségvetési támogatásból finanszírozza.¹ Ezen előirányzatokkal való gazdálkodás során valósítja meg a honvédelmi miniszter a Statútum rendeletben rögzített feladatait.

Ezen túlmenően képződhet (központosított) bevétele a Szervezeti és Működési Szabályzatban alaptevékenységeként rögzített, valamint jogszabállyal elrendelt feladataiból, szolgáltatásnyújtásaiból, valamint termékértékesítéseiből származó forint- és - kivéve az árfolyamnyereség - devizabevételeiből. A társuló kiadások természetbeni ellátásként a jóváhagyott intézményi költségvetés terhére költségvetési támogatásból, működési és felhalmozási célú átvett pénzeszközből kerülnek biztosításra (Új jogtár 2021c, 2022).

A költségvetési törvény 2020-ig az 1-7 intézményi költségvetési címek tekintetében a működési és felhalmozási költségvetési előirányzat csoportok kiemelt előirányzatait is meghatározta, ezt követően a költségvetési előirányzat csoportok kiemelt előirányzatai - a személyi juttatások kivételével -, összevontan kerülnek részletezésre. A 8 Fejezeti kezelésű előirányzatok cím forrásai között a vizsgált időszakban a HM nem tervezett központi kezelésű előirányzatot, kizárólag a 8/2 Ágazati cél előirányzatok kiadásai kerültek megjelenítésre. Kiegészítő információként megjegyzem, hogy a 2023. évi költségvetési struktúrában már szerepelnek központosított előirányzatok. A XIII. fejezet 2022. évi fejezeti kezelésű előirányzatait a 3. táblázatban részletezem.

¹ A honvédelmi fejlesztések forrásfedezete a 2022. évtől a Honvédelmi Alapon keresztül, adóbevételből kerül biztosításra

3. táblázat

A XIII. fejezet 2022. évi fejezeti kezelésű előirányzatainak bemutatása

Jogcímcsoport/ jogcímszám	Jogcímcsoport név
8/2/1	NATO és EU felajánlás alapján kialakításra kerülő készenléti alegységek alkalmazásának kiadásai
8/2/3	Civil, érdekképviselői szervek és alapítványok támogatása
8/2/5	Nonprofit korlátolt felelősségű társaságok támogatása
8/2/6	Honvédelmi Sportszövetség támogatása
8/2/6/1	Honvédelmi Sportszövetség működésének támogatása
8/2/25	Hozzájárulás a NATO Biztonsági Beruházási Programjához
8/2/39	Hozzájárulás a hadigondozásról szóló törvényt végrehajtó közalapítványhoz
8/2/40	Nemzetközi tagdíjak, tagdíj jellegű befizetések
8/2/43	Tömeges bevándorlás kezeléséhez kapcsolódó kiadások
8/2/47	Honvédelmi szolgálati juttatás tartalék
8/2/48	Védelmi felkészítés előirányzatai
8/2/48/1	Honvédelmi- és gazdasági felkészülés központi kiadásai
8/2/48/2	Honvédelmi Tanács és a Kormány speciális működési feltételeinek biztosítása

Forrás: Új jogtár 2021j, 2022

A **fejezeti kezelésű előirányzatok** célja az azokat kezelő fejezetet irányító szerv speciális szakmai, ágazati feladatainak finanszírozása. Az ütemezését az előirányzat költségvetési kiadási teljesítéséhez szükséges központi támogatás biztosítása, továbbá a fejezeti kezelésű előirányzatok felhasználását időszakokra bontottan részletező Finanszírozási terv határozza meg (Csányi et al., 2018).

Tárcaszinten felmerülő jelentős kiadási tételt képez a nemzetközi szerepvállalásból adódó tagdíjvállalásokat fedező fejezeti kezelésű előirányzat, továbbá a Hozzájárulás a hadigondozásról szóló törvényt végrehajtó közalapítványhoz megnevezésű fejezeti kezelésű előirányzat. Utóbbi összege a NATO felé teljesítendő elszámolásokban nem kerül

szerepeltetésre, mert a NATO elszámolási irányelveknek nem felel meg a „nem katonai” állományról való gondoskodás. A speciális, összetett szervezeti rendszer működését a 346/2009. (XII.30.) Korm. rendelet határozza meg.

A XIII. fejezet költségvetésével összefüggésben fontos megemlítenem azt a tényt, hogy a vizsgált időszak minden egyes évében a HM részére a költségvetési törvényben jóváhagyott eredeti előirányzatain túl többletforrás is biztosításra került, melynek bemutatására a munkám elemzési részében térek ki.

2.3.1. A költségvetés tervezés szabályozása

A tervezés alkalmával biztosítani kell a tervezett bevételek közgazdasági megalapozottságát, továbbá azt, hogy csak olyan mértékű kiadás kerüljön megtervezésre, amennyi a közfeladatok ellátásához feltétlenül szükséges (Új jogtár 2011a, 2022).

A fejezet költségvetésének tervezése meghatározott eljárási szabályok, határidők és döntési jogkörök betartásával valósul meg, melynek szabályozását az Áht. és az Ávr. tartalmazza. Ezen túlmenően további szabályokat a 346/2009. (XII.30.) Korm. rendelet, a Konvergencia Program, a Pénzügyminisztérium által kibocsátott Tájékoztató a „tárgyévet követő” évi Költségvetési törvényjavaslat összeállításához szükséges feltételekről és az érvényesítendő követelményekről, valamint *a honvédelmi szervezetek költségvetési gazdálkodásának rendjéről* szóló 20/2021. (V.19.) HM utasítás, miniszteri tervezési körlevél határoz meg.

Magyarország központi költségvetéséről szóló törvényjavaslat előkészítése a költségvetési időszakot megelőző évben kezdődik el és legkésőbb október 15-én fejeződik be, amikor az benyújtásra kerül az Országgyűlés elé. Az országgyűlési képviselők választásának évében - mint a tavalyi évben is - a munkafolyamatokat az Áht. előírásai alapján az általánostól 15 nappal később, október 31-ig kellett végrehajtani.

A költségvetés megalapozottságát szakértői testület, a Költségvetési Tanács állapítja meg (Csath, 2018).

2.3.2. A költségvetés tervezés sajátosságai

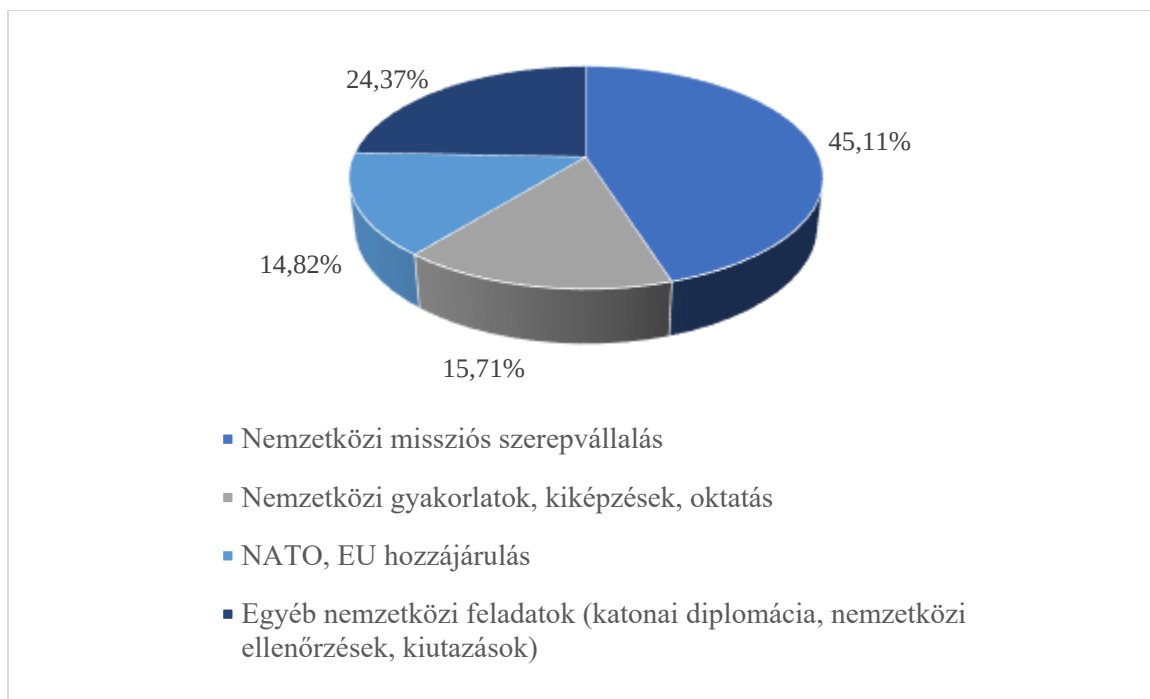
A HM tervezési sajátossága a képességalapú tervezés. A képesség kialakításához szükséges a létszám, az eszköz, valamint az infrastruktúra adatainak ismerete, illetve ezek működtetésének, fenntartásának költségkihatásaival együttes tervezése (Új jogtár 2009e, 2022).

A HM és az MH szervezetek feladataikat Magyarország területén és külföldön is végrehajtják, ezért elkülönítetten kerülnek tervezésre a hazai és a nemzetközi feladatok előirányzatai.

A **nemzetközi feladatok** tervezése során a nemzetközi válságkezelő és békefenntartó műveletek, a nemzetközi képviselők, a nemzetközi képzések, gyakorlatok, valamint kiképzések, multilaterális rendezvények, illetve kétoldalú kapcsolatok, szövetségi kötelezettségen alapuló hozzájárulások és további, egyéb nemzetközi feladatok forrásigényei kerülnek azonosításra. A HM nemzetközi feladataival összefüggésben a fő feladatcsoportonként felmerülő **eredeti kiadásainak 2020-2021. évi megoszlását** a 6 és 7. saját szerkesztésű ábrán szemléltetem (HM belső háttérdokumentáció, 2020-2021).



6. ábra: A HM nemzetközi feladataival összefüggésben felmerülő eredeti kiadásainak 2020. évi megoszlása



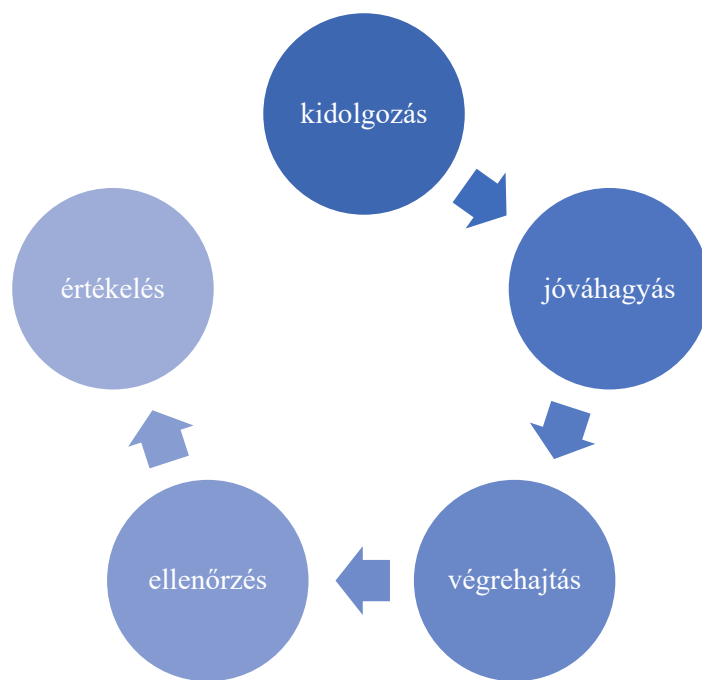
7. ábra: A HM nemzetközi feladataival összefüggésben felmerülő eredeti kiadásainak 2021. évi megoszlása

Forrás: saját szerkesztés HM bedolgozás, HM adatbázis alapján, 2020-2021

A központi költségvetésről szóló törvény elfogadását követően legkésőbb november 30. napjáig összeállításra kerül a honvédelmi szervezetek intézményi, majd ezeket összegezve a fejezet költségvetési terve, melyben a XIII. fejezet részére meghatározott kiadási és bevételi tervszámok kerülnek lebontásra. Ennek előzményeként a hazai és a nemzetközi költségvetési tervek elkészítését megalapozó előirányzat keretekre vonatkozó javaslat, amely jóváhagyását követően a honvédelmi szervezetek részére kerül továbbításra az előirányzatok alábontása céljából. A saját bevételi előirányzatokat megalapozottan kell tervezni.

Az intézmények tervjavaslatai tárcaszinten felülvizsgálatra és összesítésre, majd a következő eljárási szakaszban az irányító szerv részére felterjesztésre kerülnek. Ennek jóváhagyását követően kerül benyújtásra a fejezet költségvetési javaslata.

A költségvetés **tervezési ciklus** XIII. fejezetnél alkalmazott **eljárási szakaszait** a 8. saját szerkesztésű *ábra* tartalmazza.



8. ábra: A XIII. fejezet költségvetés tervezési ciklusának eljárási szakaszai

Forrás: saját szerkesztés HM belső háttérdokumentáció alapján, 2022

A KNBSZ közvetlen miniszteri irányítás alá tartozik. Az MH és a KNBSZ esetében is lehetnek olyan jellegű adatok, amelyek nem nyilvánosak/minősítettek. Ezekbe kizárólag az arra jogosultak tekinthetnek be (például: Állami Számvevőszék (a továbbiakban: **ÁSZ**) /Kormányzati Ellenőrzési Hivatal ellenőre, országgyűlési képviselő) (Új jogtár 2009e, 2022).

Fontos kihangsúlyoznom azt is, hogy nem csupán a nemzeti szintű, hanem a NATO tagságunkból adódó tervezési feladatoknak, elvárásoknak is eleget kell tennünk. Ennek kizárólag feladatalapú tervezési módszerrel tudunk megfelelni. A NATO és az EU narratívák miatt személyi/működési/fejlesztési jelleg szerint, a magyar költségvetési előírásokat szem előtt tartva pedig cím/alcím és kiemelt előírányzat szerint kell elkülöníteni a kiadásokat.

Fontos megemlítenem, hogy dolgozatom összeállításának időszakában az elemzés tárgyát képező 2019-2022. közötti időszak 2022. évi teljesítési adatait még nem állnak rendelkezésre (Új jogtár 2018o; Új jogtár 2019h; Új jogtár 2020i; Új jogtár 2021j, 2022).

2.4. A NATO elvárások költségvetés tervezési kihatásai

A NATO egy nemzetközi katonai szövetség - a 12 alapító helyett immár - 30 tagállam között, melyből 28 tagállam Európában, a másik kettő pedig Észak-Amerikában helyezkedik el. A Szövetség a kollektív biztonság rendszerét követi, melyben független tagállamai kölcsönös védelmet biztosítanak egymásnak bármely külső fél támadása esetén. A NATO székhelye Brüsszelben, míg a Szövetséges Műveleti Parancsnokság főhadiszállása Mons közelében van. A NATO tagállamok együttes katonai kiadásai 2020-ban a globális nominális összköltség (ez az országok listájának összesítése az adott év katonai kiadásai szerint) több mint 57 százalékát tették ki. A tagok célja az, hogy a 2024. évre elérjék és onnan legalább szinten tartsák azt, hogy GDP-jük legalább 2,0 százalékát védelmi jellegű kiadásokra fordítják (NATO 2020a, 2020). Az 1999. évben megvalósult csatlakozás elkerülhetetlen volt, ugyanakkor számos előnyt jelentett hazánk számára. Finanszírozható és korszerűen felszerelt honvédség létrehozása kizárólag a NATO támogatásával volt realizálható. A NATO a védelem garantálása mellett a stabilitást, a demokrácia megerősítését, továbbá a nemzeti érdekek érvényesítését is jelentette. Részt veszünk a döntéshozatalban, a stratégiaalkotásban, feladatainak és céljainak alakításában. Az ország biztonságának fenntartása napjainkban sem képzelhető el a NATO nélkül és a tagságból eredő előnyök más módon nem lennének elérhetők (Nagy, 2019; Blahó - Prandler, 2014).

2.4.1. A NATO elvek és azoknak való megfelelés a költségvetés struktúrája szerint

A szövetségesek közvetlenül és közvetve járulnak hozzá a NATO működtetésének, az alkalmazott politikájának, illetve tevékenységeinek végrehajtási költségeihez. A NATO közösen finanszírozott költségvetéseit, illetve programjait közvetlen nemzeti hozzájárulásokból fedezi, ami a szövetségesek összes védelmi jellegű kiadásának mintegy 0,3 százalékát teszi ki (körülbelül 2,5 milliárd euro), melyet a NATO parancsnokságainak, valamint a katonai infrastruktúra egészének működtetésére fordítanak (NATO 2021b, 2021).

Ezen alponthoz kitérek a tagok általi közös finanszírozás alapját adó megállapodás részletezésére, továbbá a költségvetés három alappillérét jelentő katonai, illetve civil költségvetésre és végül megemlítem a NATO Biztonsági Beruházási Programjának (a továbbiakban: **NSIP**) jelentőségét is.

A **közös finanszírozási terület** a NATO Charta feltételein belül egy elfogadott multinacionális finanszírozás strukturált formája. A résztvevő országok meghatározzák a fontossági követelményeket, a finanszírozási szabályokat, miközben a NATO felügyeletet biztosít. A közös finanszírozáson kívül egyes projektek vagyonkezelői alapok, természetbeni hozzájárulások, eseti megosztási megállapodások, valamint adományok által, **egyéb finanszírozási formákban** is megvalósulhatnak.

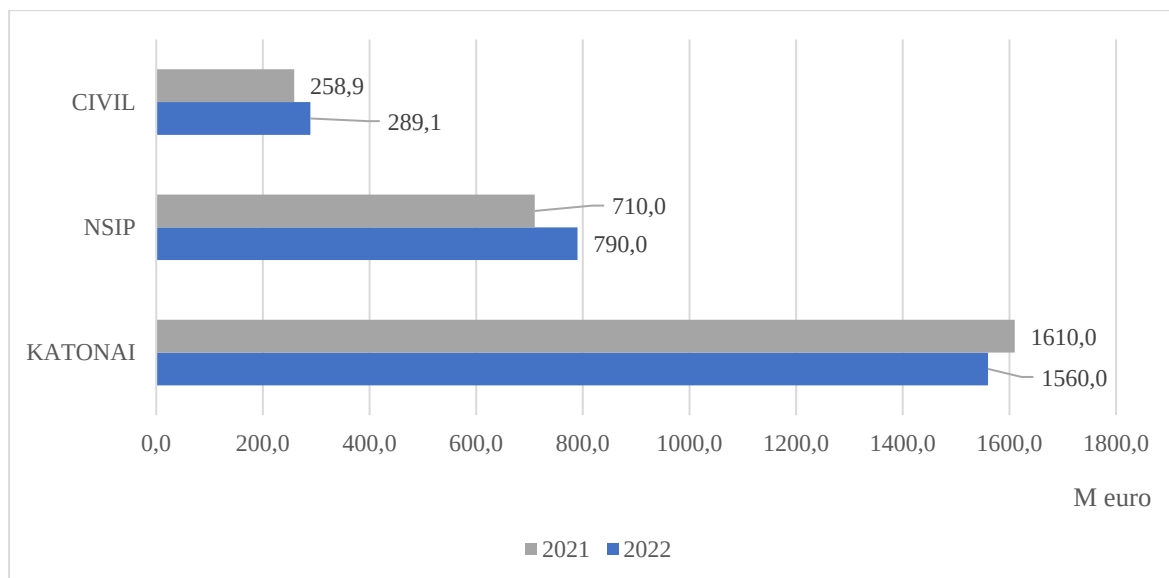
A közös finanszírozási területek közé tartozik a NATO katonai és civil költségvetése, továbbá az NSIP. Ezek azok az a pénzügyi eszközök, amelyek támogatják a célkitűzések megvalósulását.

A **katonai költségvetés** biztosítja a NATO parancsnoki struktúrával összefüggésben felmerülő működési és fenntartási jellegű költségeket. Több mint 35 elkülönülő alköltségvetésből áll, amelyeket a szövetségesek honvédelmi költségvetéséből a legtöbb országban a megállapodás szerinti költségmegosztás szerint finanszíroznak. Mindezt a Költségvetési Bizottság felügyeli és az egyes költségvetési jogosultak hajtják végre. A katonai állomány biztosítása nemzeti finanszírozású feladatellátás marad. A katonai költségvetés a 2022. évben 1,56 milliárd eurót tesz ki.

A **civil költségvetés** pénzeszközöket biztosít a NATO belgiumi főhadiszállásán működő nemzetközi vezérkar személyi kiadásaira, működési jellegű költségeire, illetve tőke- és programkiadásaira. A tagországok többségében mindezt a nemzeti Külügyminisztérium költségvetése biztosítja. A 2022. évi költségvetés 289,1 millió euróval tervezett. Ezen költségvetést egy olyan célalapú keretrendszer szerint alakítják ki, amely beazonosítható kapcsolatokat hoz létre a NATO stratégiai céljai és az ezek eléréséhez szükséges erőforrások között.

Az **NSIP** a főbb építési, illetve irányítási rendszereket foglalja magában. Létesítményeket, kritikus repülőtereket, üzemanyagrendszereket, továbbá tengeri infrastruktúrát is finanszíroz. Az NSIP-t a tagországok védelmi minisztériumai finanszírozzák, melyet a Beruházási Bizottság felügyel. A projekteket szakterületüknek megfelelően az egyes fogadó országok vagy NATO ügynökségek vagy a stratégiai parancsnokságok valósítják meg. Az NSIP 2022. évi maximum előirányzata mintegy 790,0 millió euró összegű.

A bemutatott **közös finanszírozású területek 2021-2022. évi költségvetés megoszlását** a saját szerkesztésű, 9. ábrán összesítem.



9. ábra: A közös finanszírozású területek 2021-2022. évi költségvetés megoszlása

Forrás: saját szerkesztés NATO 2021b, NATO 2022c alapján, 2021-2022

2.4.2. A 2014. évi walesi csúcstalálkozó döntéseinek következménye

Ezen pontot azért tartom szükségesnek kiemelni, mert a csúcstalálkozón született megállapodások hatásait elemezni lehet a HM vizsgált időszakú költségvetésének tervezésén keresztül.

A csúcstalálkozó során a Szövetség olyan biztonsági kihívásokkal találta magát szembe, amely a NATO-tagállamok képviselőit halaszthatatlan radikális válaszcselekvésre kényszerítette.

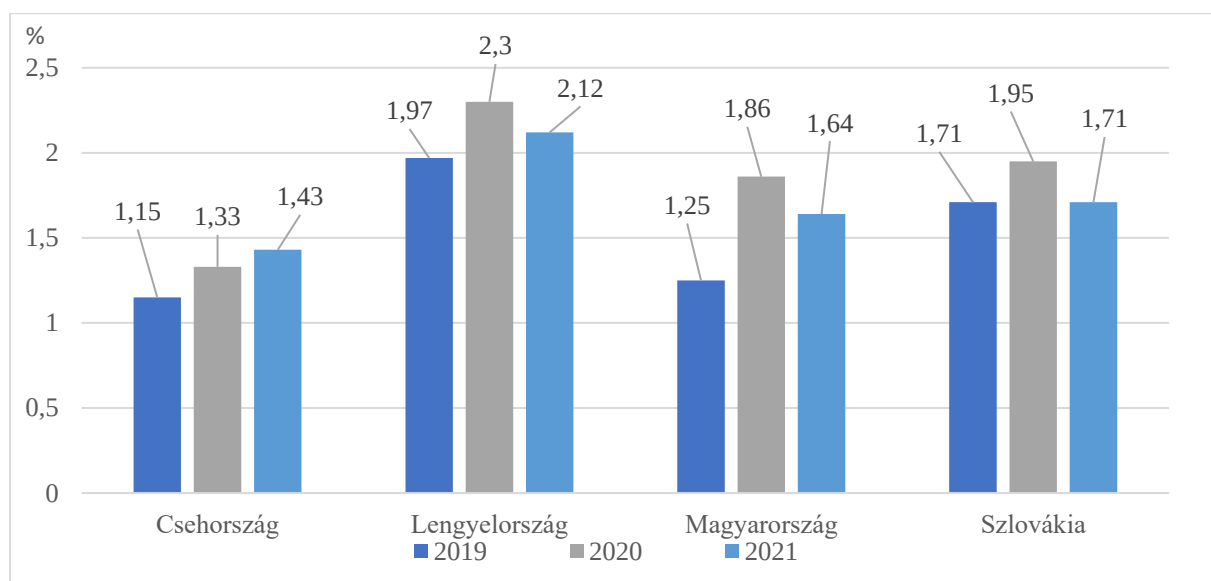
A csúcstalálkozót követően megkezdődött szövetségi szintű tervezés, a politikai és katonai döntések alapján az új módszerek és eljárások kidolgozása, a képességek fejlesztése. Katonai szinten a változások lényegét a készenlét fokozása jelentette, azaz a szövetségi rendszer keleti és déli határainak megerősítése, a gyorsabb és hatékonyabb reagálási képesség kialakítása, a Washingtoni Szerződés V. cikkelye figyelembevételével a kollektív védelem készségének és szintjének emelése az egyidejűleg megnövelt kibervédelmi hatékonysággal.

Számos intézkedést fogadtak el, melyek célja a NATO kollektív védelmének a fokozására irányult, melyet az elmúlt 25 év alatt végbement legnagyobb megerősítésként szokás emlegetni. Azonban a 2014. évi walesi csúcson kitűzött katonai lépések nem lehettek valóban hatékonyak, mivel a tagállamokban nem állt rendelkezésre megfelelő nagyságrendű költségvetési fedezet. Ezért a NATO-tagországok állam- és kormányfői arról döntöttek, hogy védelmi kiadásai nagyságrendje GDP-arányosan minimum 2,0 százalékban kerül meghatározásra, ezen belül pedig minimum 20,0 százalékot fog kitenni a védelmi beruházásokra (haditechnikai

fejlesztésekre) fordított költségvetési hányad. Ez a Defence Investment Pledge (a továbbiakban: **DIP**), azaz a védelmi kiadásokkal kapcsolatos kötelezettségvállalás.

Azok a szövetségesek, amelyek jelenleg teljesítik a védelmi jellegű kiadásokra vonatkozó 2,0 százalékos iránymutatást, azt vállalták, hogy ezt továbbra is fenntartják. Azon tagállamok, akiknek jelenleg a GDP-ből védelemre fordított aránya nem éri el ezt, megállítanak minden csökkenést - melynek célja a védelmi jellegű kiadások reálértéken történő növelése a GDP növekedésével - és arra törekszenek, hogy egy évtizeden belül elérjék a 2,0 százalékos irányértéket, ezzel teljesítsék a NATO képességi céljait, valamint pótolják a NATO képességbeli elmaradásaikat.

A NATO-hoz 1999-2004. közötti időszakban csatlakozott közép-európai országok közös gazdasági, diplomáciai, illetve politikai érdekeik szemléletét figyelembe véve érdekességgéppen a 10. ábrán bemutatom Csehország, Lengyelország, Magyarország, valamint Szlovákia (a továbbiakban: **V4-tagállamok**) 2019-2021. időszakú éves védelmi jellegű kiadásainak GDP arányát.



10. ábra: A V4-tagállamok 2019-2021. időszakú éves védelmi jellegű kiadásainak teljesítési adatai a GDP arányában

Forrás: saját szerkesztés Milex 2019-2022 alapján, 2019-2022

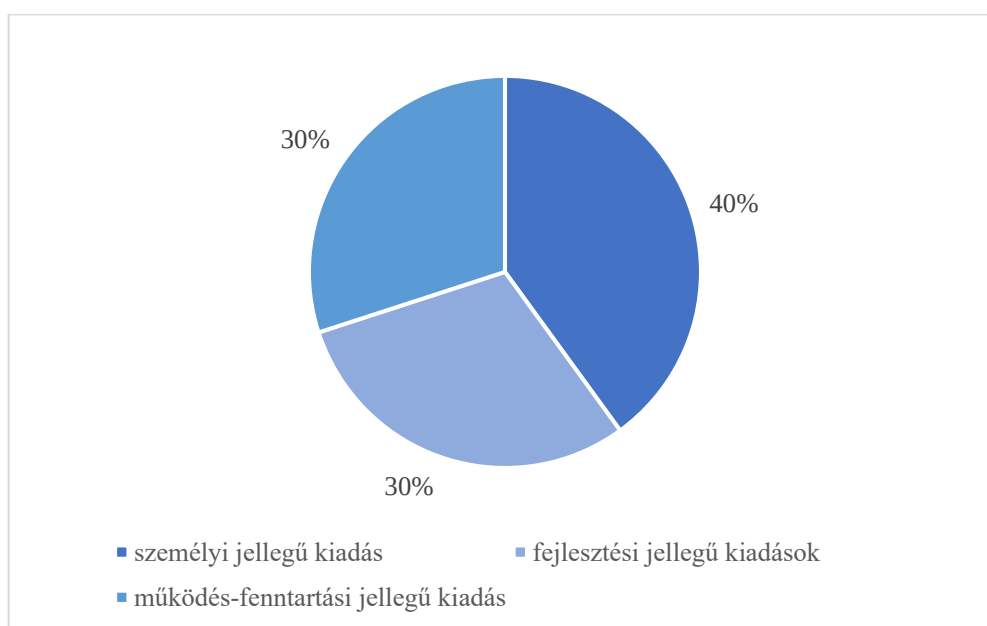
A 2014-ben jóváhagyott DIP védelmi beruházási ígéret arra szólítja fel a szövetségeseket, hogy 2024-ig teljesítsék a védelmi jellegű kiadásokra vonatkozó 2,0 százalékos GDP arányt, valamint azon belül a védelmi beruházások ériék el a 20,0 százalékos arányt (NATO 2022d, 2022).

A csúcstalálkozón megszületett döntések hatására országunk katonai stratégiai mérföldkövet helyezett le azzal, hogy elindította a Zrínyi HHP-t. A magyar honvédelmet a *honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről* szóló 2011. évi CXIII. törvény (a továbbiakban: **Hvt.**) és a *Zrínyi 2026 Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program megvalósításáról* szóló 1298/2017. (VI.2.) Korm. határozat szerinti intézkedések új alapokra helyezték.

A magyar Kormány a honvédelmi kiadások finanszírozásáról hozott döntést az alábbiak szerint rögzítette:

„A Magyar Honvédség jogszabályi és nemzetközi kötelezettségeinek teljesítése érdekében a 2017-2026. költségvetési évekre a GDP részarány évi legalább 0,1 százalékpontos növelésével a támogatási főösszeg 2024-re érje el a GDP legalább 2,0 százalékát és 2025-től legalább az elért szint kerüljön megtartásra” (Új jogtár 2016d, 2022).

A védelmi költségvetés a **NATO terminológia** szerint alapvetően **három kiadási kategóriába** sorolható, melyet a 11. saját szerkesztésű ábrán mutatok be.



11. ábra: A honvédelmi költségvetés kiadásikategóriái a NATO terminológia szerint

Forrás: saját szerkesztés HM adatbázis alapján, 2022

A költségvetés elosztása nemzeti, szuverén döntés, de a szövetségesek megállapodtak abban, hogy a védelmi jellegű kiadások minimum 20,0 százalékát védelmi beruházási - haderőfejlesztési - kiadásokra szükséges fordítani, beleértve a kapcsolódó kutatást, fejlesztést

is, mely a modernizáció mértékének és ütemének iránymutatója. Azon tagországok esetében, ahol a kiadások nem érik el a 20,0 százalékos célértéket, ott nő a veszélye annak, hogy a hadfelszerelések elavulnak, a szövetségesek közötti kapacitási hiányosságok pedig megnövekednek (Szenes et al., 2019; NATO 2022e, 2022).

2.4.3. A NATO felé történő adatszolgáltatás

Hazánk a védelmi tervezés részeként a **Védelmi Képesség Kérdőív** (a továbbiakban: **DPCS**), valamint a **Védelmi Kötelezettségvállalás** megküldésével tesz eleget adatszolgáltatási kötelezettségének a NATO felé a nemzeti vállalásaink szintjének teljesítéséről.

A **DPCS** pénzügyi fejezete taglalja a védelmi jellegű kiadási előirányzatokat, melyeket a NATO által meghatározott pénzügyi táblázatokban kell összegezni, bemutatva a tárgyév, a tárgyévet megelőző 2, illetve a tárgyévet követő 7, mindösszesen 10 év adatait. A tárgyévet megelőző 2 évben a tényleges felhasználás kerül jelentésre, míg azt követően a tervezési adatokat ismertetik. A védelmi jellegű kiadások évenkénti bontásban, kiadásfajtaként és haderőnemenként is bemutatásra kerülnek.

A **DIP** teljesítését a NATO Védelmi Tervezési Folyamat részeként a NATO évente ellenőrzi a szövetséges tagállamok által készített jelentés keretén belül, amelyet a NATO Nemzetközi Törzs részére legkésőbb minden év december végéig kell megküldeni. A DIP három pillérből (3 C) tevődik össze:

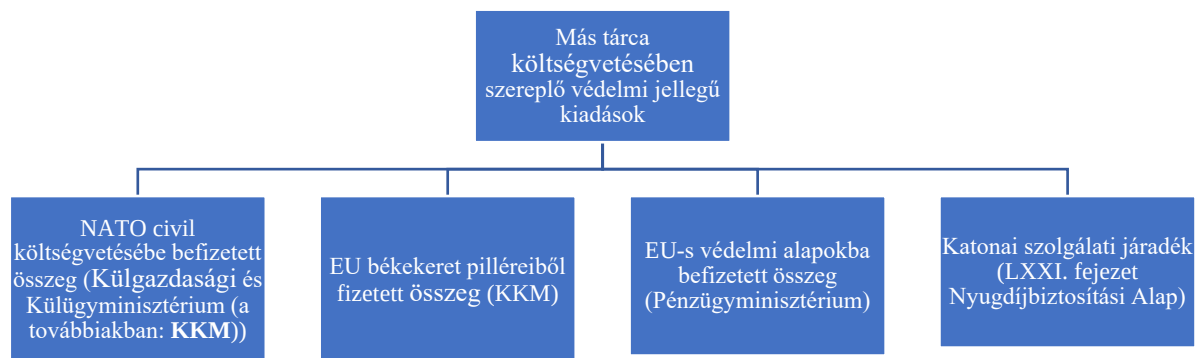
- Cash: a 2,0 százalékos védelmi költségvetés, a 20,0 százalékos fejlesztési részarány teljesítése,
- Capabilities: a növekvő védelmi jellegű kiadások becsatornázása a szövetségesek által vállalt Képességcél Csomagok (Szövetségeseknek kiadott és általuk vállalt képességfejlesztési irányok) teljesítésébe,
- Contribution: a műveleti hozzájárulás.

Egyes tagországok minisztériumainak, védelmi erőinek feladatai és az azokhoz kapcsolódó kiadásaik fajtái eltérők lehetnek, ezért a NATO a védelmi kiadások és a védelmi beruházások tartalmát egységesítette, ezáltal meghatározva a figyelembe vehető kiadások körét.

Nyilvánvaló, hogy a NATO által meghatározott definíció lefedi a tárca részére biztosított források nagy részét, ezért a **védelmi jellegű kiadásba be nem számítható** kiadásokat említem meg:

- az MH EK-nál területi ellátási kötelezettség miatt felmerülő nem katonai-egészségügyi kiadások (Nemzeti Egészségbiztosítási Alapkezelő bevételeiből finanszírozott kiadások),
- civil szervezetek támogatása (Honvédelmi Sportszövetség, Hadigondozottak Közalapítványa, Középfokú oktatási intézményként a KK HKK) (HM szakmai eljárásrend, 2022).

Mivel védelmi kiadások nem feltétlenül csak a honvédelmi tárcánál merülhetnek fel, ezért fontos, hogy más tárcák ilyen jellegű kiadásai is figyelembevételre kerüljenek, melyeket hazánk vonatkozásában a 12. ábrán vázolok fel.

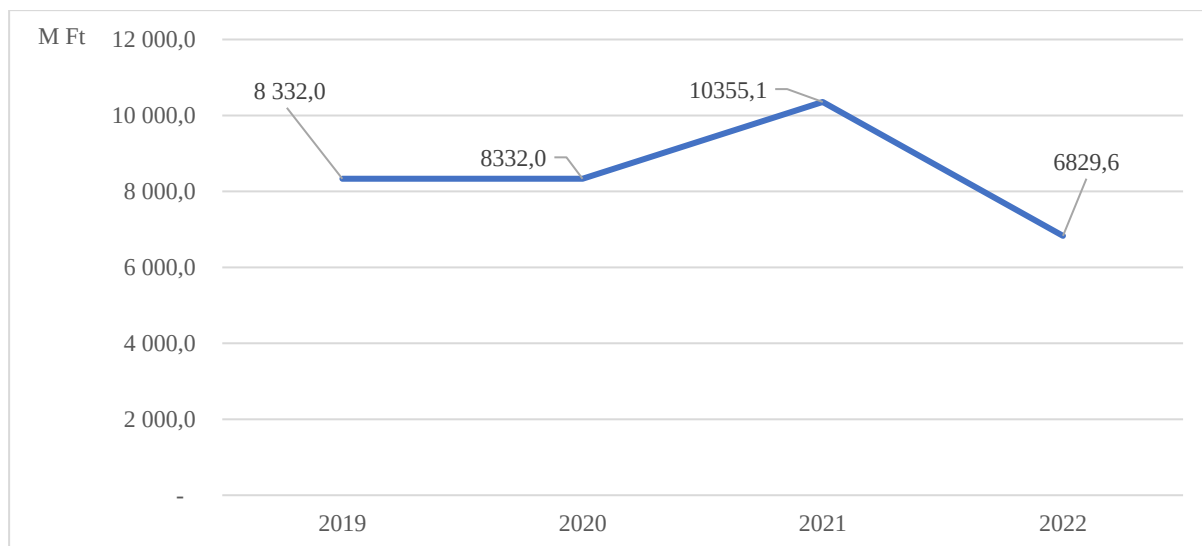


12. ábra: Más tárca költségvetésében szereplő védelmi jellegű kiadások

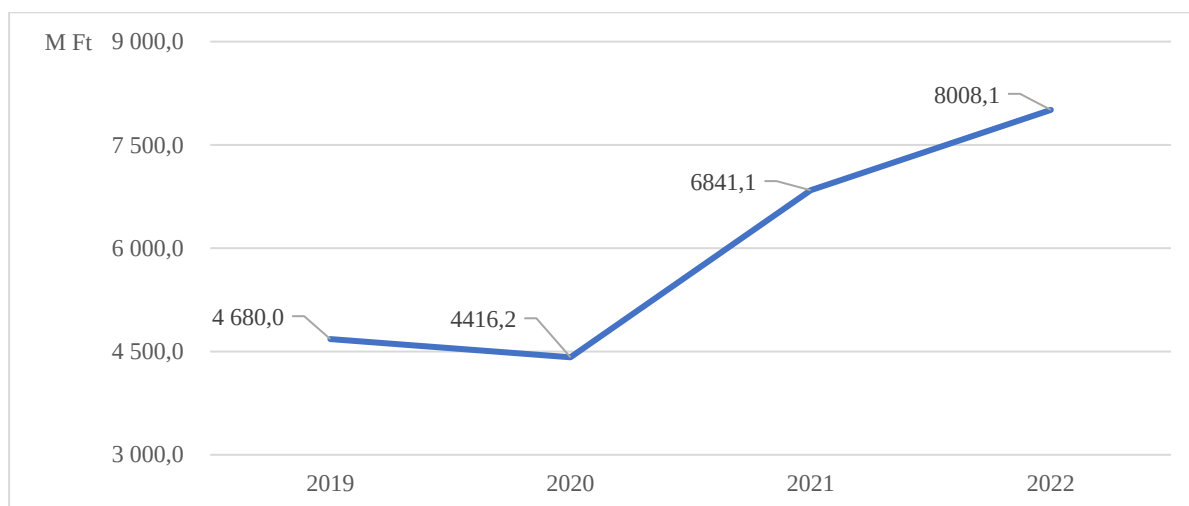
Forrás: saját szerkesztés szakmai eljárásrend alapján, 2022

2020-ig a Hozzájárulás a NATO Biztonsági Beruházási Programjához a 8/2/25 fejezeti kezelésű jogcímcsoportként szerepel. A NATO költségvetéséhez való nemzeti hozzájárulásunk összegét a HM 2020. évi költségvetésében még a 8/2/40 Nemzetközi tagdíjak, tagdíj jellegű befizetek alábontásaként, a 8/2/40/1 fejezeti kezelésű jogcímcsoport rögzítette.

A 2021. évtől a jelenlegi bontású struktúrában, a 8/2/25 Hozzájárulás a NATO Biztonsági Beruházási Programjához, illetve a 8/2/40 Nemzetközi tagdíjak, tagdíj jellegű befizetések jogcímcsoportok különülnek el - a NATO költségvetéséhez való nemzeti hozzájárulásunk összege az utóbbi jogcímcsoportokhoz került beépítésre. A 2019-2022. évi költségvetési törvény értelmében jóváhagyott jogcímcsoportok nagyságát a 13., illetve a 14. ábrán szemléltetem.



13. ábra: A 8/2/25 Hozzájárulás a NATO biztonsági Beruházási Programjához 2019-2022. költségvetési évre vonatkozó, költségvetési törvények szerinti előirányzata



14. ábra: A 8/2/40 Nemzetközi tagdíjak 2019-2022. költségvetési évre vonatkozó, költségvetési törvények szerinti előirányzata

Forrás: Új jogtár 2018o; Új jogtár 2019h; Új jogtár 2020i; Új jogtár 2021j, 2022

3. SAJÁT VIZSGÁLAT

Figyelembe véve azt a tényt, hogy a 2022. év tekintetében a folyó év módosított előirányzatait és teljesítését jelen időszakban nem lehet teljeskörűen vizsgálni, ezért a XIII. fejezet honvédelmi jellegű feladatok költségvetési előirányzatainak egyes elemzéseit a 2019-2021. évekre vonatkozóan fogom elvégezni. A honvédelmi jellegű feladatok eredeti költségvetési előirányzatainak összevetése a 2019-2022. időszakra terjed ki, összhangban dolgozatom témájával.

3.1. Kutatási célok, kutatási kérdések és hipotézisek

A kutatási célok és a kutatási kérdések vonatkozásában szükségesnek tartom a kutatás folyamatának, valamint a hipotézis jelentésének meghatározását is.

A **kutatás folyamatának leírásakor** egy témával összefüggésben olyan egyedi kutatási feltevést fogalmazunk meg, amelynek bizonyításához adatokat összegzünk, majd azokat feldolgozzuk, elemezzük őket és a tartalmi elvárásoknak megfelelően nyilvánosságra hozzuk. A tapasztalatokra épülő érvelés nélkülözhetetlen elemei a következetesség, a logika alkalmazása, a szubjektivitás kizárásával történő alapos megfigyelés (Rekettye et al, 2015).

A **kutatási kérdéssel** a tanulmány során kapott válasz milyenségét határozzuk meg.

A továbbiakban a hipotézis fogalmát ismertetem. A **hipotézis** egy előzetes feltételezés, amely alkalmas arra, hogy összefüggéseket tárjon fel az elemzés során, statisztikai vizsgálatokkal be tudjuk bizonyítani vagy tagadni tudjuk azt.

A **statisztikai hipotézisvizsgálat alapvetése** az, hogy a nullhipotézist (H_0) igaznak feltételezzük. A **tudományos kutatás célja** pedig az, hogy a H_0 -t alátámasszuk, illetve elvessük azt.

H_0 esetén abból indulunk ki, hogy nincs összefüggés a változók között.

Alternatív irány nélküli hipotézis (H_1) esetén feltételezzük a változók közötti összefüggést, azonban konkrét irányt nem adunk meg.

Alternatív irányt kifejező hipotézis (H_2) esetén már az összefüggés irányát is meghatározzuk.

A **hipotézis helyességének valószínűségét** statisztikai **hipotézisvizsgálat** segítségével, matematikai képletekkel határozhatjuk meg (Hunyadi - Vita, 2008).

Kutatásom célja az, hogy a XIII. fejezet honvédelmi költségvetés előirányzatainak 2019-2022. év közötti időszakban bekövetkezett változásait, illetve az ezekre ható tényezőket vizsgálat alá vonjam.

Munkámat az alábbi **kutatási szempontok** mentén határozom meg:

1. Hogyan alakul a vizsgált időszakban a XIII. fejezet eredeti kiadási előirányzata?
2. A XIII. fejezet 2019-2022. évi eredeti kiadási előirányzatának százalékos arányváltozása.
3. A XIII. fejezet 2019-2022. évi eredeti és módosított kiadási előirányzatának alakulása.
4. A XIII. fejezet 2019-2022. évi eredeti és módosított kiadási előirányzatának és azok teljesítésének változása.
5. A XIII. fejezet 2019-2021. év közötti tényleges kiadásainak változása.
6. A XIII. fejezet 2019-2021. évi módosított, illetve a NATO előírásai szerint elszámolásra kerülő védelmi jellegű kiadási előirányzatok összevetése.
7. A XIII. fejezet 2019-2022. év közötti védelmi jellegű kiadásainak alakulása.
8. Hogyan változott a vizsgált időszakban Magyarország GDP-je?
9. A XIII. fejezet 2019-2022. évi eredeti kiadási előirányzatainak GDP arányú megoszlása.

A megfogalmazott kérdések segítségével a következő **hipotéziseket** állítom fel:

H1: A walesi csúcstalálkozón hozott döntések hatnak a XIII. fejezet költségvetésére.

H2: A XIII. fejezet eredeti előirányzatai folyamatosan növekednek a walesi csúcstalálkozón vállalt kötelezettségek miatt.

3.2. A vizsgálat körülménye és helyszíne

Figyelembe véve azt, hogy munkahelyem szakmai irányítása alá tartozik a XIII. fejezet költségvetési törvény javaslatának összeállítása, ezért a vizsgálat területeként a Honvédelmi Minisztérium költségvetését választottam.

Az elemzőmunkám során statisztikai mutatóként bázis,- és láncviszonzszámokat, illetve a GDP adatokat használtam fel (Csugány, 2015).

A kutatásom fő helyszínéül a HM-et választottam, mert a munkahelyi környezet jelentős mértékű segítséget jelent elemzőmunkám során, hiszen hozzáférési jogosultságom van belső szabályozókhoz, szakmai háttérdokumentumokhoz.

Kiegészítő információk gyűjtése céljából igénybe veszem a HM Könyvtárban elérhető dokumentumokat, illetve az otthonomban internetes forráskutatást is végzek, a témát segítő elemzési elméleteket tanulmányozok át.

3.3. Kutatási módszerek és a minta bemutatása

A **kutatás módszertan** segít megválaszolni azon kérdéseinket, hogy a gondolataink a tapasztalataink által hogyan nyerhetnek igazolást, hogyan lehet azokat alátámasztani. Az alkalmazott módszereket mennyiségi és minőségi típusra tagolhatjuk. Fontosnak tartom megemlíteni a **statisztika fogalmát** is, mely korunkban a társadalmi, gazdasági, továbbá a természeti jelenségek időbeni változásának, illetve a közöttük fennálló összefüggések számszerűsítése, melyet elemzőmunkám során is használok.

Az alkalmazott tudományág mindenkor a valóságot tárja fel, mondanivalóját tömören, áttekinthető formában fejezi ki, valamint a vizsgálatok eredményeit is ismerteti (Némethné Gál, 1999).

A **mennyiségi** (kvantitatív) **megközelítés** alapja a számszerűsítés, a statisztikailag értékelhető adatok gyűjtése, így a kutatás legalapvetőbb kérdéseire - mennyi, hány százalék? - kapunk választ. Legelterjedtebb változata a **kérdőíves** kutatás.

A **minőségi** (kvalitatív) **módszer** alkalmazásával bonyolultabb összefüggéseket lehet feltárni - mi, miért, hogyan, mitől függ? -, ami a hipotézis felállítását segíti. A kapott eredmény nem szolgál bizonyítékként, de segít megérteni a folyamatokat, az összefüggéseket (Reketye et al., 2019).

A statisztikai elemzések alkalmával származtatott adatokat, úgynevezett mutatószámokat alakítunk ki. Két statisztikai adat arányának legegyszerűbb vizsgálata **viszonyszámok** segítségével valósítható meg.

Amikor két azonos mértékegységű adatot osztunk, akkor **egynemű**, ellenkező esetben **különnemű** (intenzitási) viszonyszámokat azonosítunk. Az egyneműek megoszlási, összehasonlító, illetve teljesítmény (dinamikus) viszonyszámokra tagolhatók.

A **megoszlási viszonyszám** a statisztikai sokaság részeinek a sor egészéhez való arányát fejezi ki.

Dinamikus viszonyszámokat kapunk, amikor két különböző időszak adatainak egymáshoz való arányát hasonlítjuk össze. **Állandó bázisú** viszonyszámot akkor említünk, ha az adatsor valamennyi értékét egy közös alappal osztjuk el. A bázisviszonyszám megmutatja, hogy milyen mértékű volt a vizsgált adat változása a bázis évhez képest. **Változó bázisú** viszonyszám

(láncviszonyszám) alkalmazásakor az idősor valamely időszaki adatát az azt közvetlenül megelőző időszak értékével osztjuk el. A **teljesítmény viszonzszám** egy feladat teljesítésének mérésére szolgál, azaz érzékelteti azt, hogy a teljesítmény hányszorosa az elérendő feladatnak (Hunyadi - Vita, 2008).

Tekintettel arra, hogy elemzésem statisztikai módszerre alapoz, ennek **módszertanára** is kitérek, amit leíró statisztikára, illetve statisztikai következtetésekre tagolhatunk.

Leíró statisztika alkalmazásakor az adatokat begyűjtjük, majd csoportosítjuk azokat és az összegzett eredményeket ábrákon, grafikonokon szemléltetjük.

Statisztikai következtetést akkor használunk, ha egyedi megfigyelésre nem nyílik alkalom, illetve gazdaságtalan vagy időigényes az. Ekkor egy kisebb méretű csoportot figyelünk meg és a vonatkozó információk, valamint az azokból számított eredmények figyelembevételével következtetünk a tömegjelenség tulajdonságaira. Különböző tényezők elemzésére kiválóan alkalmas mód (Korpás, 1996).

A **kutatás módja szerint** megkülönböztetünk elsődleges (primer) és másodlagos (szekunder) kutatást.

Az **elsődleges** kutatás során közvetlenül az adatokból szerzünk információt, kérdőívek, illetve interjúk alapján, önállóan kerül feldolgozásra a választott téma.

A **másodlagos** kutatás a mások kutatási munkáin alapuló, korábban összegzett adatokban való dokumentumok, információk feldolgozását jelenti (Kovács, 2013).

Diplomadolgozatom elemzési témájával összefüggésben elsődleges és másodlagos kutatást is végeztem. Elsődleges kutatásom kiterjedt a vizsgált időszakra vonatkozó költségvetési törvények, azok végrehajtását meghatározó jogszabályok, zárszámadási törvények, beszámolók adatainak elemzésére, illetve feldolgozására. Ismereteim bővítését HM belső szabályozók áttanulmányozása is segítette. Másodlagos kutatási tevékenységemet a NATO és a Központi Statisztikai Hivatal adatbázisának, továbbá egyéb szakmai oldalak segítségével végeztem.

A 4., valamint az 5. saját szerkesztésű *táblázatban* költségvetési címekre bontva, részleteiben bemutatom a XIII. fejezet 2019-2022. évi tervezett (eredeti), illetve a 2019-2021. évre vonatkozó módosított költségvetési adatait, melyet **elemzési mintaként** határozok meg.

4. táblázat

A XIII. fejezet 2019-2022. évi tervezett (eredeti) költségvetésének bemutatása

millió forintban

Költségvetési cím/alcím	Kiadás				Bevétel				Támogatás			
	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022
1 Honvédelmi Minisztérium	120 662,8	123 258,7	203 045,0	161 977,7	3 640,0	3 354,2	3 765,3	2 474,7	117 022,8	119 904,5	199 279,7	159 503,0
1/1 Honvédelmi Minisztérium igazgatása	7 840,9	5 854,9	6 733,7	6 769,6	0,0	0,0	0,0	0,0	7 840,9	5 854,9	6 733,7	6 769,6
1/2 Egyéb HM szervezetek	112 821,9	117 403,8	196 311,3	155 208,1	3 640,0	3 354,2	3 765,3	2 474,7	109 181,9	114 049,6	192 546,0	152 733,4
2 Magyar Honvédség *	278 268,4	376 086,5	432 332,5	683 552,8	5 611,8	5 780,8	5 785,0	6 493,7	272 656,6	370 305,7	426 547,5	677 059,1
3 Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat	22 767,2	22 438,3	32 451,8	32 459,9	150,0	211,7	211,7	254,0	22 617,2	22 226,6	32 240,1	32 205,9
6 Egészségügyi Központ	38 551,8	43 324,4	48 199,0	64 417,2	28 798,3	30 402,4	31 569,8	41 299,2	9 753,5	12 922,0	16 629,2	23 118,0
7 Kratochvil Károly Honvéd Középiskola és Kollégium	346,0	489,8	398,3	612,5	0,0	0,0	0,0	0,0	346,0	489,8	398,3	612,5
KÖLTSÉGVETÉSI SZERVEK ÖSSZESEN	460 596,2	565 597,7	716 426,6	943 020,1	38 200,1	39 749,1	41 331,8	50 521,6	422 396,1	525 848,6	675 094,8	892 498,5
8 Fejezeti kezelésű előirányzatok összesen	52 250,0	50 456,1	61 590,8	60 026,4	0,0	0,0	0,0	0,0	52 250,0	50 456,1	61 590,8	60 026,4
XIII. FEJEZET ÖSSZESEN	512 846,2	616 050,0	778 017,4	1 003 046,5	38 200,1	39 749,1	41 331,8	50 521,6	474 646,1	576 300,9	736 685,6	952 524,9

* Tekintettel arra, hogy a 2020. évtől a 2 cím már nem kerül megbontásra a 2/1 Honvéd Vezérkar közvetlen szervezetei, valamint a 2/2 MH Összhaderőnemi Parancsnokság és alárendelt szervezetei alcímre, ezért a 2019. év vonatkozásában kizárólag címként kezelem az előirányzatokat

Forrás: saját szerkesztés A költségvetési törvény 2019-2022. évi HM normaszöveg dokumentumai, Parlament 2021a, 2020b, 2019c, 2018d, 2018-2021

Fontos megemlítenem azt, hogy a tervezett előirányzatok megegyeznek a költségvetési törvényben kihirdetett, az Országgyűlés által jóváhagyott eredeti előirányzatokkal, így ezen megnevezéseket azonos fogalomként kezelem. A módosított költségvetés előirányzatai, illetve azok teljesítési adatai a gazdálkodási év zárását követően a zárszámadási törvényben kerülnek kihirdetésre, emiatt a 2022. évre vonatkozóan azok jelenleg nem állnak még rendelkezésre. A továbbiakban az 5. táblázatban összegzem a XIII. fejezet 2019-2021. évre vonatkozó módosított költségvetési adatait.

5. táblázat

A XIII. fejezet 2019-2021. évek közötti módosított előirányzatainak bemutatása

millió forintban

Intézmények megnevezése (cím/alcím)	Kiadás			Bevétel			Támogatás		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021
1 Honvédelmi Minisztérium	122 101,4	172 837,3	183 575,2	9 986,8	7 335,8	8 511,7	112 114,6	165 501,5	175 063,5
1/1 Honvédelmi Minisztérium igazgatása	5 578,2	5 746,4	6 669,9	4,6	8,5	7,5	5 573,6	5 737,9	6 662,4
1/2 Egyéb HM szervezetek	116 523,2	167 090,9	176 905,3	9 982,2	7 327,3	8 504,2	106 541,0	159 763,6	168 401,1
2 Magyar Honvédség *	443 751,1	686 138,30	864 917,1	7 372,6	56 113,20	12 531,4	436 378,5	630 025,10	852 385,7
3 Katonai Nenzetbiztonsági Szolgálat	37 636,70	39 115,90	67 221,60	960,60	2 800,20	640,40	36 676,10	36 315,70	66 581,20
6 Egészségügyi Központ	53 248,6	68 316,1	79 170,6	33 754,3	46 206,9	45 067,9	19 494,3	22 109,2	34 102,7
7 Kratochvil Károly Honvéd Középiskola és Kollégium	361,6	400,6	510,2	4,2	3,1	8,8	357,4	397,5	501,4
KÖLTSÉGVETÉSI SZERVEK ÖSSZESEN	657 099,4	966 808,2	1 195 394,7	52 078,5	112 459,2	66 760,2	605 020,9	854 349,0	1 128 634,5
8 Fejezeti kezelésű előirányzatok összesen	43 500,1	38 997,3	63 678,1	4 912,7	7 101,7	4 636,9	38 587,4	31 895,6	59 041,2
XIII. FEJEZET ÖSSZESEN	700 599,5	1 005 805,5	1 259 072,8	56 991,2	119 560,9	71 397,1	643 608,3	886 244,6	1 187 675,7
Előző évi maradványösszeg	0,0	0,0	0,0	138 651,9	352 901,7	617 171,5	0,0	0,0	0,0
XIII. FEJEZET ÖSSZESEN (MARADVÁNNYAL NÖVELT)	700 599,5	1 005 805,5	1 259 072,8	195 643,1	472 462,6	688 568,6	643 608,3	886 244,6	1 187 675,7

Forrás: saját szerkesztés Új jogtár 2020k; Új jogtár 2021l, 2021. évi zárszámadási törvény

HM bedolgozása, HM adatbázis alapján, 2020-2022

3.4. Eredmények: a Honvédelmi Minisztérium költségvetési előirányzatainak elemzése a 2019 - 2022. közötti időszakban

3.4.1. A vizsgált időszak makrogazdasági környezete

A témát érintően a makrogazdasági környezet vizsgálatára azért fontos kitérni, mert a walesi vállalás alaptételeként a NATO a tagországai védelmi jellegű kiadásainak felhasználását a GDP makrogazdasági mutató minimum 2,0 százalékos arányú felhasználásához köti. A mutatószám alakulását a makrogazdasági környezet befolyásolja.

Az EU tagállamai minden év április hónapjában betérjesztik az EU Tanácsához, valamint az Európai Bizottsághoz a stabilitási, illetve az euro övezeten még kívül lévő tagállamok a konvergencia programjaikat.

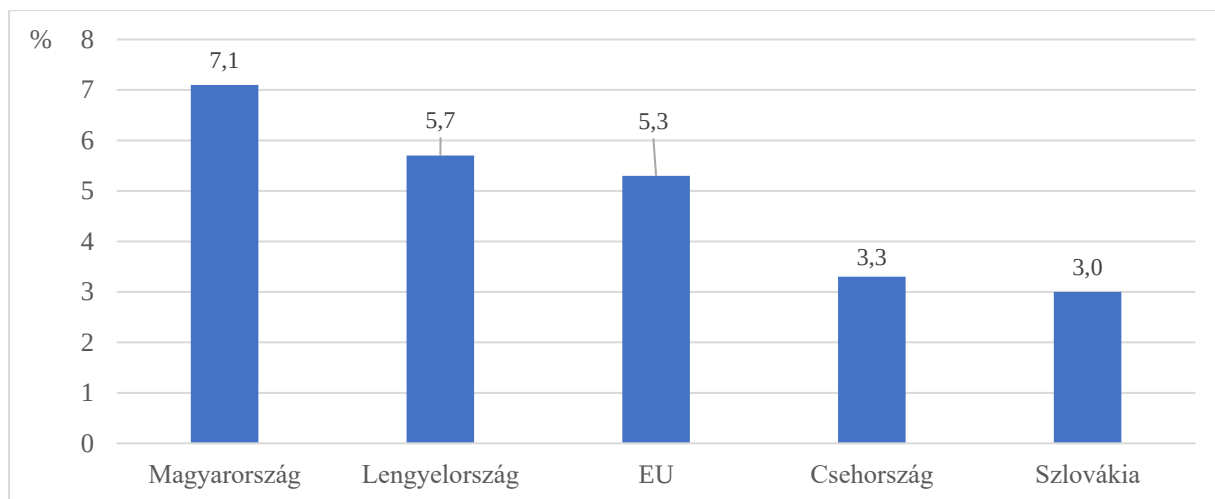
Mérlegelve azt, hogy a walesi vállalás a GDP arányához fűződik, a makrogazdasági mutatók közül kizárólag a GDP-t alkalmazom a 2019-2022. év közötti elemzési időszakban.

Magyarország konvergencia programja tájékoztatást nyújt a Kormány gazdaságpolitikai célkitűzéseiről, részleteiben elemzi a makrogazdasági, valamint a költségvetési folyamatokat, mely során külön kitér a 2019. évtől azonosított koronavírus válság hatásaira és az arra adott gazdaságpolitikai válaszokra, továbbá ismerteti a középtávú tervezés részeként a tárgyév, továbbá az azt követő négy év gazdaságot érintő előrejelzéseit.

A 2020 januárjában Magyarországra is elért koronavírus világjárvány által okozott válság a mai napig nagy kihívást jelent mind az egészségügyi ellátó rendszerünk, mind pedig a kormányzatunk részére. Az általam vizsgált időszakot érintő gazdasági előrejelzések az elhúzódó járványhelyzet miatt felülíródtak.

Az ezen időszakot megelőző években folytatott következetes gazdaságpolitika eredményeként a magyar kormány kiegyensúlyozott gazdasági állapotot valósított meg, így a válsághelyzetre való reakálás nem igényelt előre nem várt gazdasági intézkedések megtételét.

Az elmúlt három évben a Kormány kiemelt figyelmet fordított a munkahelyek védelmére, a családok jövedelembiztonságának fenntartására, valamint a vállalkozások támogatására. A gazdaság újraindítása céljából megvalósított kormányzati intézkedések hatására a magyar GDP 2021. évben 7,1 százalékkal bővült - melyet a V4-tagállamokkal összehasonlítva a saját szerkesztésű 15. ábrán mutatok ki -, ami jelentősen meghaladja a korábbi, 4,1 százalékos növekedési előrejelzést, továbbá az EU tagállamait vizsgálva a hetedik legmagasabb növekedési ütemű.



15. ábra: A V4-tagállamok 2021. évre kivetített EU átlaghoz viszonyított GDP változása

Forrás: Kormány 2022d, 2022

Ezen teljesítmény eredményeként az országunknak lehetősége adódott arra, hogy visszaálljon a korábbi években megvalósított gazdasági növekedési pályájára - a nominális GDP növekedés 1,0 százalékponttal magasabban alakult az EU átlagához viszonyítva, az adósságpálya értéke csökkent -, másrészt ezáltal Magyarország relatív fejlettsége az EU átlag 76,0 százalékára növekedett.

A Kormány elsődleges célja a növekedési ütem megtartása mellett az egyensúlyi mutatók stabilizálása, melyet hazánk erős alapokkal rendelkező gazdasága is támogat. Annak ellenére, hogy a 2020. év második negyedévében a járvány nagymértékben visszavetette hazánk GDP-jét, gazdasági szegmensünk mégis kis idő elteltével normalizálódott.

2021 második negyedévében a gazdaságnak már sikerült meghaladni a járvány kitörését megelőző teljesítményét és visszatérni a dinamikus növekedési pályájára. Ennek alapját az adja, hogy az ágazatok döntő többsége meghaladta a járvány időszak előtti kibocsátási szintjét, illetve, hogy ezzel egyidejűleg a foglalkoztatás is várakozáson felül megemelkedett.

Bár a koronavírus járvány egyre kisebb mértékben hat negatívan a gazdaság növekedési pályára való állítására, a 2022 február végén kirobbant orosz-ukrán katonai válsághelyzet kedvezőtlenül befolyásolja a gazdaság élénkítésének folyamatait, felerősítve a koronavírus járvány időszakában már jelentkező energia- és alapanyagár emelkedést, valamint a nemzetközi ellátási láncok fennakadásait (Kormány 2022d, 2022).

Végezetül, a jövőbeni gazdasági kilátásokkal összefüggésben egy 2022 március hónapban tett gazdasági szakértői nyilatkozat előrejelzése szerint: „Nagyon sokat romlottak a magyar

növekedési kilátások az elmúlt hetekben és nem csak rövidebb, hanem hosszabb távra is” (Pénzcentrum 2022, 2022).

3.4.2. A Honvédelmi Minisztérium előirányzatainak megoszlása

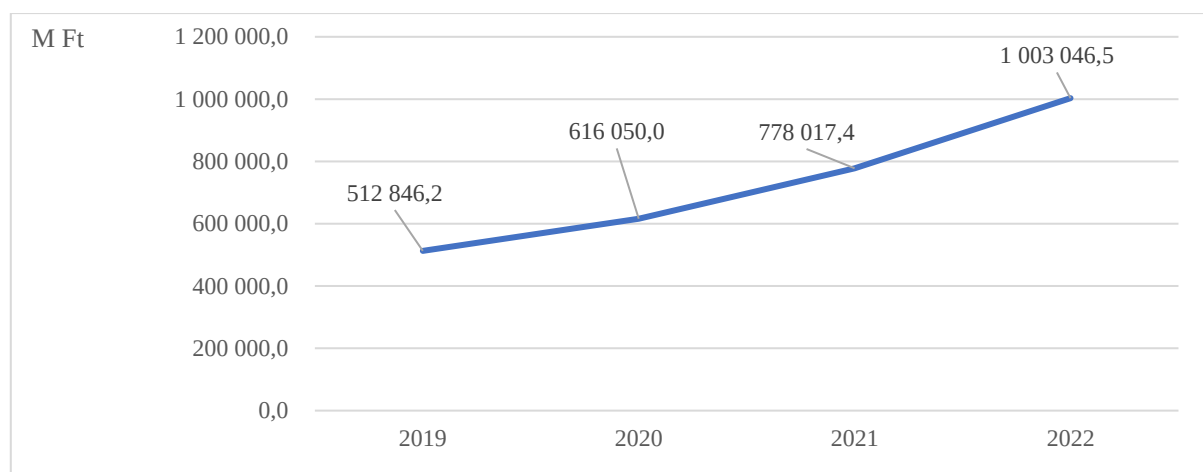
A HM előirányzatainak vizsgálatához szükséges kitérnem a zárszámadás fogalmának meghatározására.

„A **zárszámadás** a központi költségvetés végrehajtásáról szóló beszámoló, amely tartalmazza az adott évben ténylegesen teljesített bevételeket és kiadásokat, illetve azok összevetését a költségvetésben tervezett előirányzatokkal. Ennek elfogadásáról minden évben az Országgyűlés dönt” (Jogászvilág 2020, 2020).

Az eddigi kutatásomra alapozva a továbbiakban megvizsgálom a HM előirányzatainak megoszlását. Munkám során a 2019-2022. évre vonatkozó költségvetési év adatait kívánom figyelembe venni.

A vizsgálatot az ÁSZ által, a Költségvetési Tanács részére összeállított 2020. első félévi költségvetési folyamatok elemzésének, illetve a Debreceni Egyetem Gazdasági elemzés jegyzetének áttanulmányozásával kezdem meg, melyek háttérinformációként szolgálhatnak munkám során (ÁSZ elemzés, 2020; Baranyai et al., 2013).

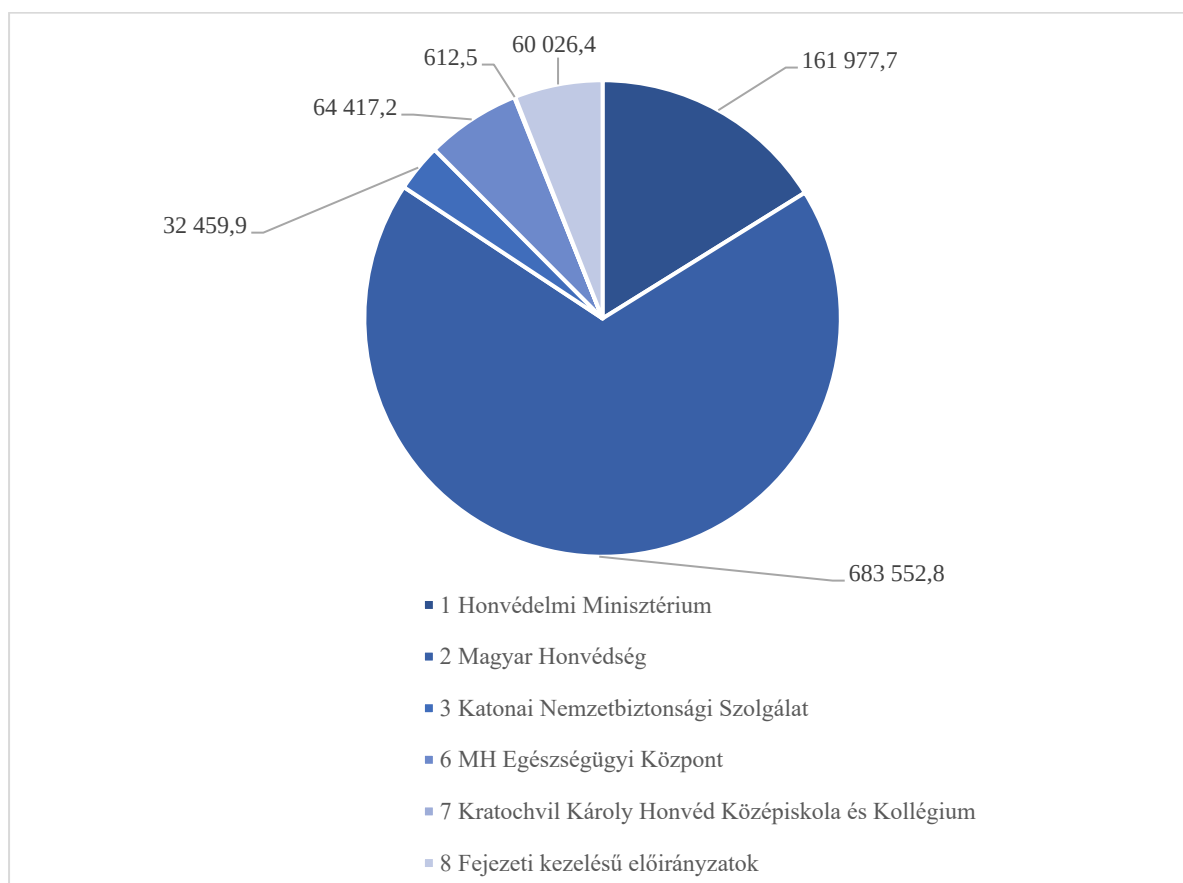
Elsőként a XIII. fejezet **2019-2022. évi eredeti kiadási előirányzatait** mutatom be a 16. ábrán keresztül.



16. ábra: A XIII. fejezet 2019-2022. évi eredeti kiadási előirányzatai

Forrás: Új jogtár 2018o; Új jogtár 2019h; Új jogtár 2020i; Új jogtár 2021j, 2019-2022

A növekvő tendenciájú grafikonból megállapítható, hogy a vizsgált időszakban a vonatkozó költségvetési törvények a Honvédelmi Minisztérium eredeti kiadási előirányzatát évről-évre növekvő összegben határozták meg. A XIII. fejezet 2022. évi költségvetési főösszege 2019-hez képest mintegy megduplázódott, amit véleményem szerint a walesi vállalások eredményeztek. A továbbiakban a vizsgálatomat a **2022. évi költségvetési címenként megbontott, eredeti kiadási előirányzatra** helyezem, melyet a 17. ábrán szemléltetek.

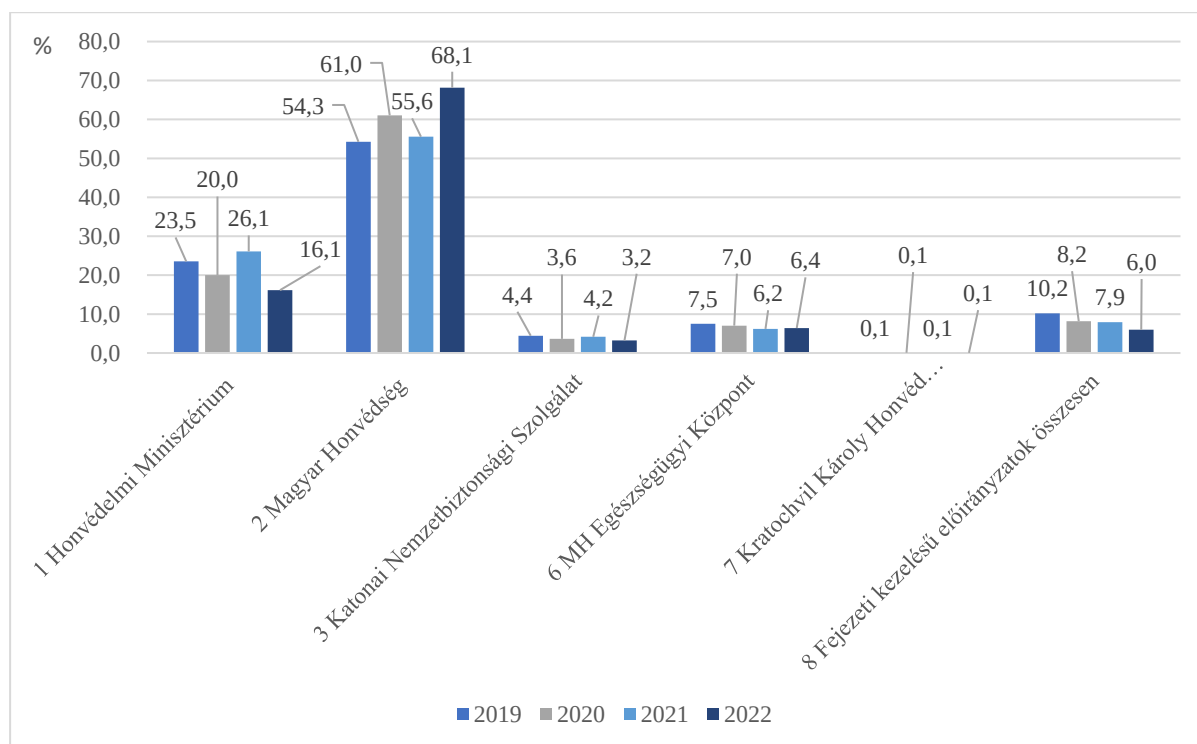


17. ábra: A XIII. fejezet 2022. évi, címenkénti bontású eredeti kiadási előirányzata
(M Ft-ban)

Forrás: saját szerkesztés az Új jogtár 2021j; 4. táblázat alapján, 2022

Az ábra adataiból megállapítható, hogy összhangban a feladatok ellátásával a 2022. évben az MH részére került biztosításra a legnagyobb, mintegy 683 552,8 M Ft összegű eredeti kiadási előirányzat. Ezt követően a HM cím javára állt rendelkezésre még jelentős mértékű kiadási előirányzat. Ennek oka, hogy a 346/2009. Korm. rendelet alapján ezen a címen realizálódik a HM és az MH szervezetek teljes infrastrukturális fejlesztési és működési kiadása. Továbbá kiemelkedő még az MH EK, illetve a fejezeti kezelésű előirányzatok összege. A KNBSZ 32

459,9 M Ft összegű előirányzatával még számottevőnek mondható, azonban az eredeti kiadási előirányzatok összességéhez viszonyítva a KK HKK előirányzatának mértéke elhanyagolható. A teljes elemzési időszak áttekinthetősége céljából a 18. ábra segítségével bemutatom a XIII. fejezet **2019-2022. évi eredeti kiadási előirányzat százalékos arányát.**

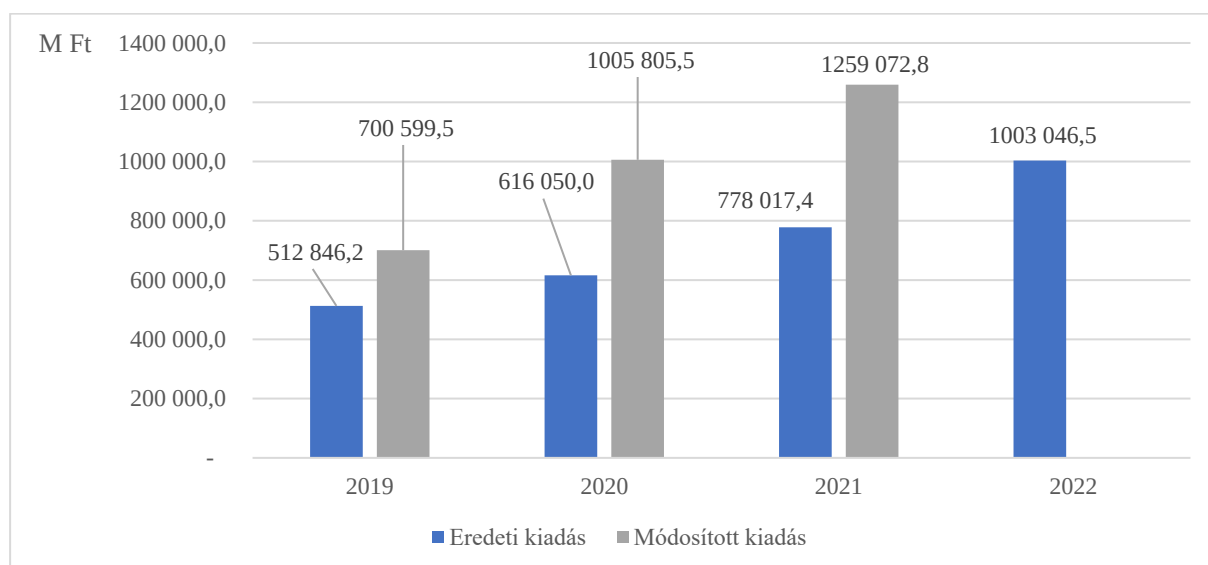


18. ábra: A XIII. fejezet 2019-2022. évi címenkénti bontású eredeti kiadási előirányzatának költségvetési kiadási főösszeghez viszonyított százalékos aránya

Forrás: saját szerkesztés az Új jogtár 2018o; Új jogtár 2019h; Új jogtár 2020i; Új jogtár 2021j; 4. táblázat alapján, 2019-2022

Az ábra adataiból leolvasható, hogy a 2019-2022. év közötti időszakban az MH részére került jóváhagyásra a legnagyobb mértékű kiadási előirányzat. A teljes kiadási főösszeg átlagosan mintegy 60,0 százaléka. A vizsgált időszakban a 2022. évben a legmagasabb, a kiadási főösszeg mintegy 68,1 százalékat teszi ki az előirányzat nagysága. Ezt követi a HM cím javára jóváhagyott, átlagosan 21,0 százalékot kitevő kiadási előirányzat. A kiadási főösszeg előirányzatához viszonyítva a legmagasabb, 26,1 százalékos értéket a 2021. évben érte el. A két cím kiadási előirányzata összesen a HM költségvetésének mintegy 81,0 százalékat teszi ki, míg a további címek együttesen 19,0 százalékos arányt képviselnek. Ez megfeleltethető annak az elvnek, hogy az MH fejlesztésre vonatkozó és ahhoz kapcsolódó kiadások növelése szükséges a képességek eléréséhez.

A következő szakaszban a 19. ábrán keresztül a XIII. fejezet 2019-2022. év közötti eredeti és módosított kiadási előirányzatok változását vizsgálom.

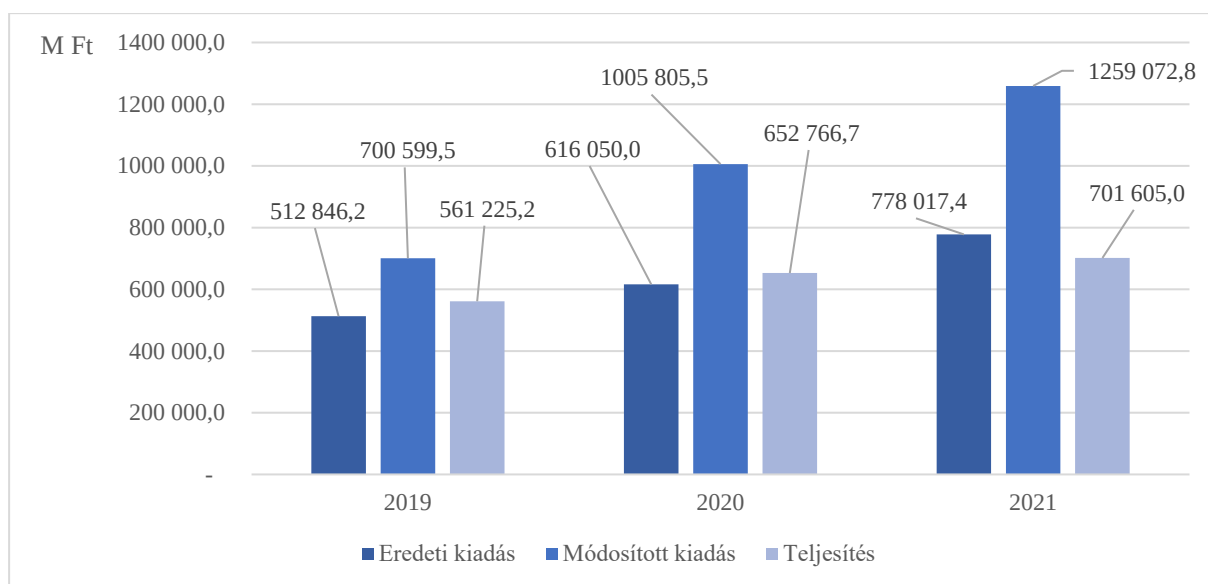


19. ábra: A XIII. fejezet 2019-2022. évi eredeti és módosított kiadási előirányzatainak változása

Forrás: saját szerkesztés az Új jogtár 2020k; Új jogtár 2021l; 2021. évi zárszámadási törvény HM bedolgozása; HM adatbázis alapján; 4-5. táblázat alapján, 2019-2022

Annak ellenére, hogy a vizsgált időszakban a 2022. évi módosított kiadási előirányzatok adatai nem állnak rendelkezésre, az elemzés során figyelembe veszem az eredeti kiadási előirányzatot. Az ábrán megfigyelhető, hogy az eredeti kiadási előirányzatokhoz hasonlóan a módosított kiadási előirányzat nagysága is évről-évre növekszik. Ha a két előirányzat egymáshoz képest növekvő viszonyát vizsgáljuk, akkor megállapítható az, hogy az eredeti előirányzatnál nagyobb mértékben növekszik a módosított előirányzat. Az eredeti kiadási előirányzat 4., a módosított kiadási előirányzat összege 3. év alatt jelentős mértékben, szinte a duplájára növekedett. Egyértelműsíthető az is, hogy a két kiadási előirányzat között egyre nagyobb mértékű a különbség, ami a 2021. évben már 481 055,4 M Ft összeget tesz ki. Az időszaki többletforrások a HM részére feladat-specifikus Korm. határozatok által kerültek biztosításra. Ezek az eredmények véleményem szerint igazolják a felállított H1 és H2 hipotézist, miszerint a walesi vállalatok hatással vannak a HM költségvetésére.

Vizsgálatomat az előző ábra kibővítésével folytatom - már **figyelembe véve a teljesítési** adatokat is - amit a 20. ábrán szemléltetek.



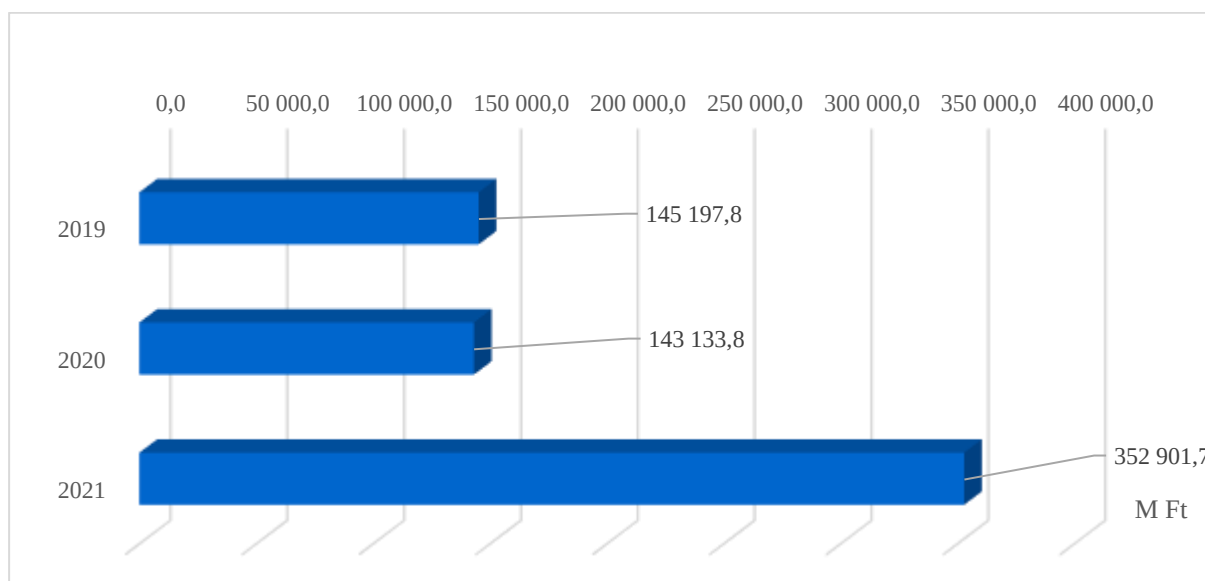
20. ábra: A XIII. fejezet 2019-2021. év közötti eredeti, módosított kiadási előirányzatai és azok teljesítése

Forrás: saját szerkesztés az Új jogtár 2020k; Új jogtár 2021l; 2021. évi zárszámadási törvény HM bedolgozása; HM adatbázis; 6-8. táblázat alapján, 2019-2022

Az előző ábrához hasonlóan itt is megfigyelhető az eredeti kiadási előirányzat növekvő pályája. A módosított kiadási előirányzat szintén egyenletes mértékű növekedése látható. A várakozásokkal szemben eltérést jelent, hogy a teljesítés növekedése elmarad a módosított előirányzatéhoz képest, esetében csak kisebb mértékű emelkedés figyelhető meg. Míg a módosított kiadási előirányzat 700 599,5 M Ft-ról szinte megduplázódott a vizsgált időszakban, addig a teljesítés csak értékének mintegy felével, 140 379,8 M Ft összeggel lett magasabb a 2021. évre. A módosított előirányzat növekedéséhez képest azonosított teljesítés elmaradás a HM hosszú távú szerződéseiből eredő pénzügyi teljesítéssel indokolható. Ezek a tárgyévben előlegként kifizetett összegek ugyanis a számviteli előírásokat figyelembe véve később, csak abban az évben kerülhetnek kiadásként lekönyvelésre, amikor a vásárolt eszközök átvételre kerülnek. Addig az előleg kötelezettségvállalással terhelt maradványként kerül megjelenítésre, illetve visszabiztosításra.

A grafikus ábrán megfigyelhető az is, hogy mindhárom év vonatkozásában az előirányzatok egymáshoz viszonyított aránya szinte állandónak tekinthető, az értékük egyenlő arányban változik. Úgy gondolom, hogy az eredeti és a módosított előirányzatok emelkedéséhez hasonlóan az egyre növekvő teljesítési érték is a H1 és H2 hipotézisben megfogalmazottakat támasztja alá.

Érdekességképpen a 21. ábrán bemutatom a XIII. fejezet 2019-2021. év között keletkezett, **előző évek alkalmával fel nem használt (halmozott) maradványösszegét.**

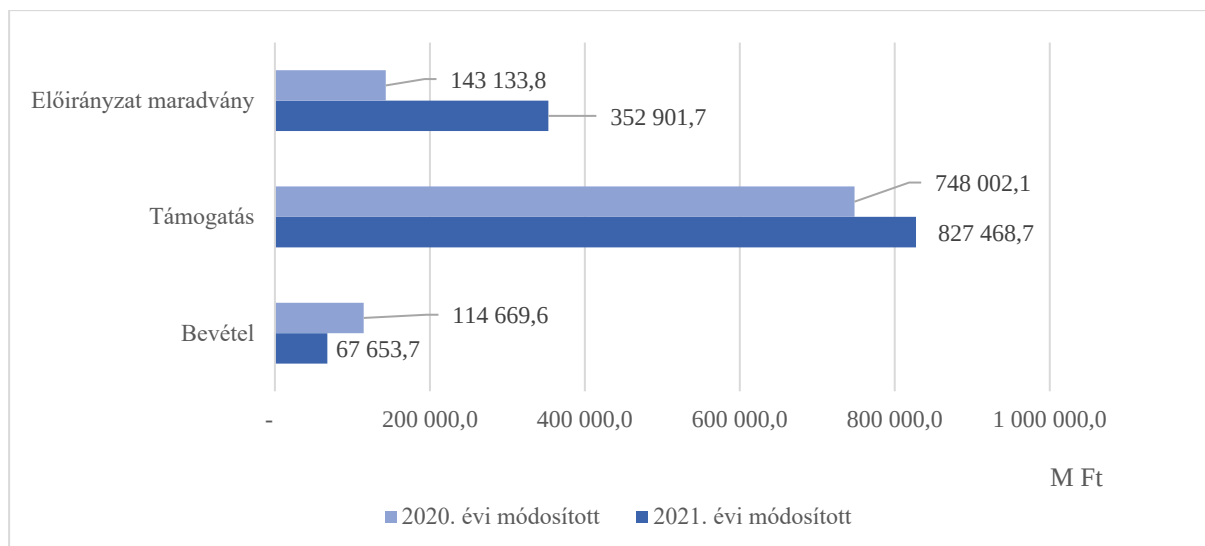


21. ábra: A XIII. fejezet 2019-2021. év közötti halmozott maradványösszege

Forrás: Új jogtár 2020k; Új jogtár 2021l; 2021. évi zárszámadási törvény HM bedolgozása; HM adatbázis alapján, 2020-2022

Amint korábban is megemlítettem, a XIII. fejezet halmozott költségvetési maradványának Ávr. irányelvei alapján a kötelezettségvállalással terhelt része visszabiztosításra kerül. Az előírások hatályán kívül eső részénél a HM befizetési kötelezettségnek tesz eleget a Kincstár részére. A maradványok következő évi igénybevétele az *államháztartás számviteléről* szóló 4/2013. (I. 11.) Korm. rendelet szabályozásának megfelelően kerül könyvelésre (2019-2020. évi zárszámadási törvény, 2021. évi zárszámadási törvény HM bedolgozás, 2020-2022).

A vizsgálat ezen szakaszában sajátosságképp a 22. ábrán részletezem a XIII. fejezet **2020-2021. évi módosított előirányzatainak forrásmegoszlását** a maradvány, a bevétel, valamint a támogatási előirányzatokon keresztül.



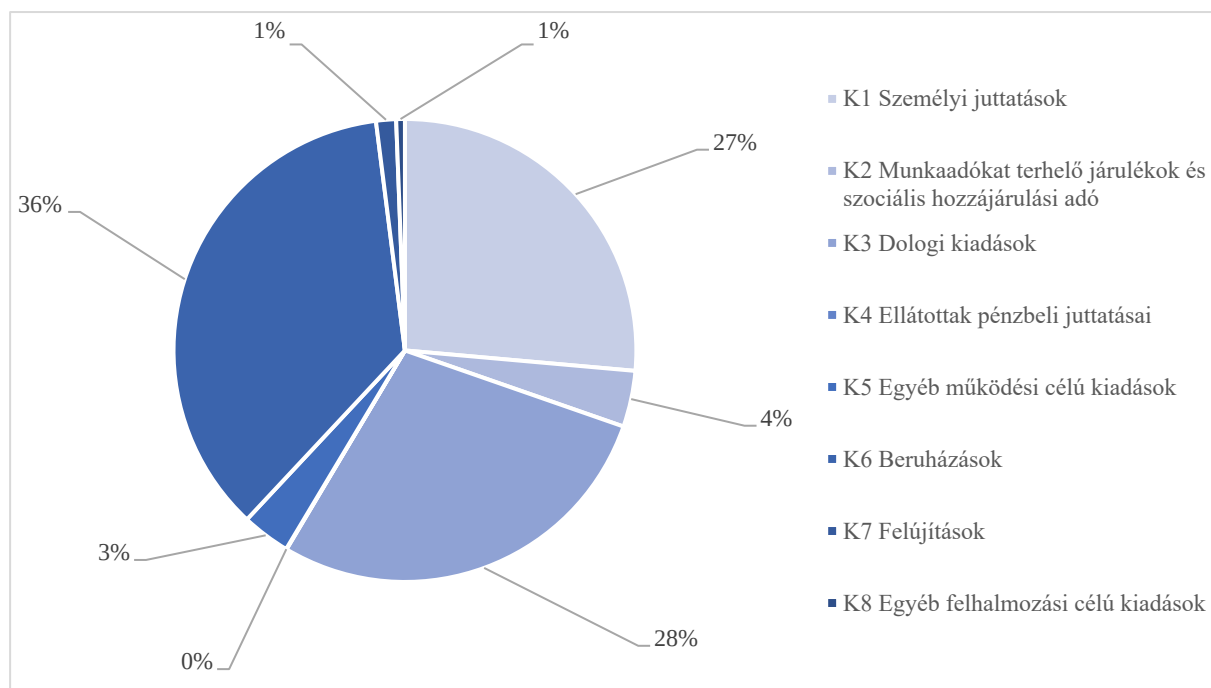
22. ábra: A XIII. fejezet 2020-2021. évi módosított előirányzatainak forrásmegoszlása

Forrás: saját szerkesztés a 8. táblázat alapján, 2020-2021

A diagramból leolvasható az, hogy a 2020. évi módosított bevételi előirányzat csökkent, továbbá a támogatási előirányzat mintegy 80 000,0 M Ft összeggel és az előirányzat maradvány mintegy 210 000,0 M Ft összeggel növekedett a 2021. évre. Amennyiben a források összetételét vizsgáljuk megállapítható, hogy a 2020. évben mintegy 11,4 százalékot tett ki a bevétel, mintegy 74,4 százalékot a támogatás, illetve mintegy 14,2 százalékot az előirányzat maradvány. A 2021. évben a bevétel előirányzata csekély mértékben, mintegy 10,0 százalékra csökkent, a támogatás előirányzata mintegy 66,0 százalékra mérséklődött, ezzel ellentétben az előirányzat maradvány 28,3 százalékra növekedett. Összességében megállapítható az, hogy a vizsgált időszakban a HM a legnagyobb összegű forráshoz támogatás formájában jutott. A kiadási főösszeg 2021. évre történő nagyobb mértékű növekedését részben a tárgyidőszak előtt keletkezett kötelezettségvállalással terhelt maradványösszegek visszabiztosítása eredményezi, melyet a HM bevételként előirányzatosít. Megállapítható továbbá az is, hogy a támogatási előirányzat jelentős mértékű teljesítés növekedését a feladat-specifikus kormányhatározatok által biztosított többletforrások is eredményezték, melyet a vizsgálati munkám kezdetekor hipotézisként felállítottam.

3.4.3. A XIII. fejezet kiadási kiemelt előirányzatainak bemutatása

A fejlesztési kiadások walesi vállalásnak megfelelő 20,0 százalékos arányának vizsgálata érdekében bemutatom a HM költségvetését **kiemelt előirányzatokként** is, melyet a 23. ábrán a 2022. évi eredeti kiadási előirányzatok keresztül részletezek.

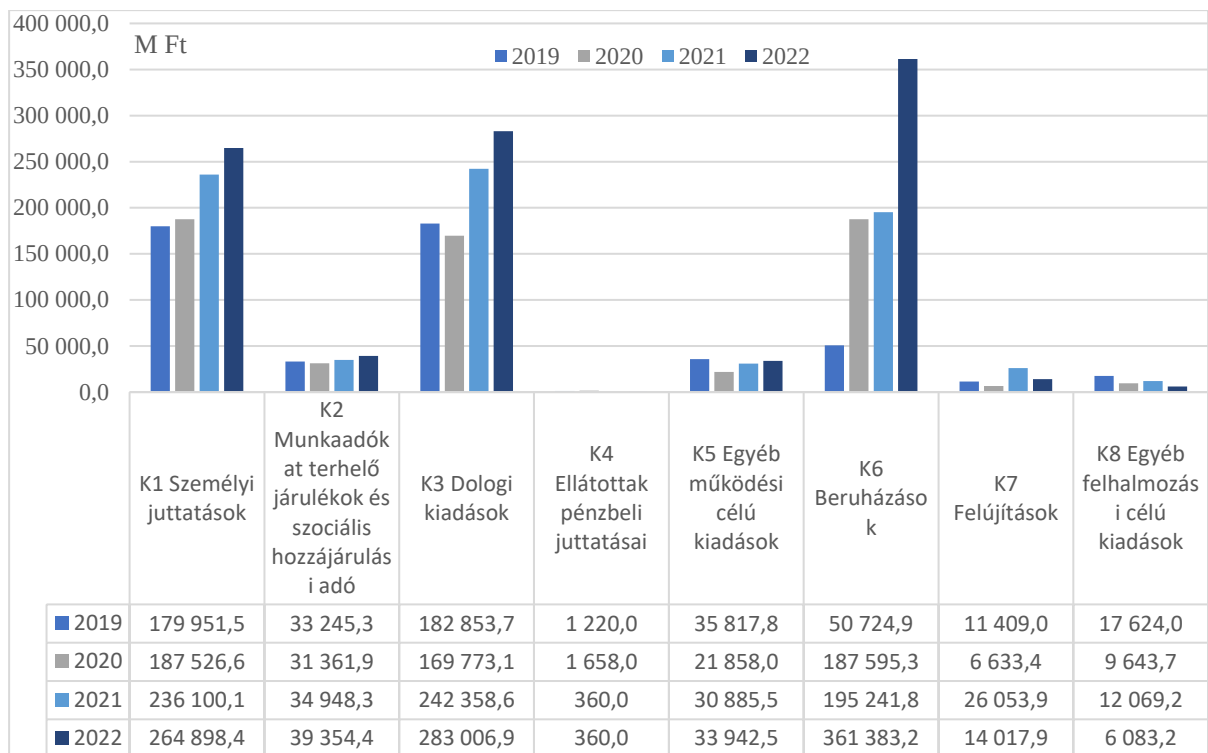


23. ábra: A XIII. fejezet 2022. évi eredeti kiadási előirányzatának kiemeltelőirányzatok alapján történő bemutatása százalékban

Forrás: saját szerkesztés az Új jogtár 2021j; HM adatbázis; 10. táblázat alapján, 2022

Az alapelv az, hogy a fejlesztések elsősorban K6 Beruházások, illetve K3 Dologi kiadások terhére kerülnek finanszírozásra. A 2022. évben a K6 Beruházások kiemelt előirányzat aránya a honvédelmi kiadásokon belül 36,0 százalékot tesz ki. A második legnagyobb, 28,0 százalékos arányt a dologi kiadások, ezt követően pedig a 27,0 százaléktérű személyi juttatások előirányzata képvisel. Ezeken túlmenően, a többi kiemelt előirányzat aránya 9,0 százalékban jelentkezik.

A Továbbiakban a 24. ábrában összesítem a 2019-2022. évi kiemelt előirányzatok szerinti megbontású **eredeti kiadási** előirányzatot.

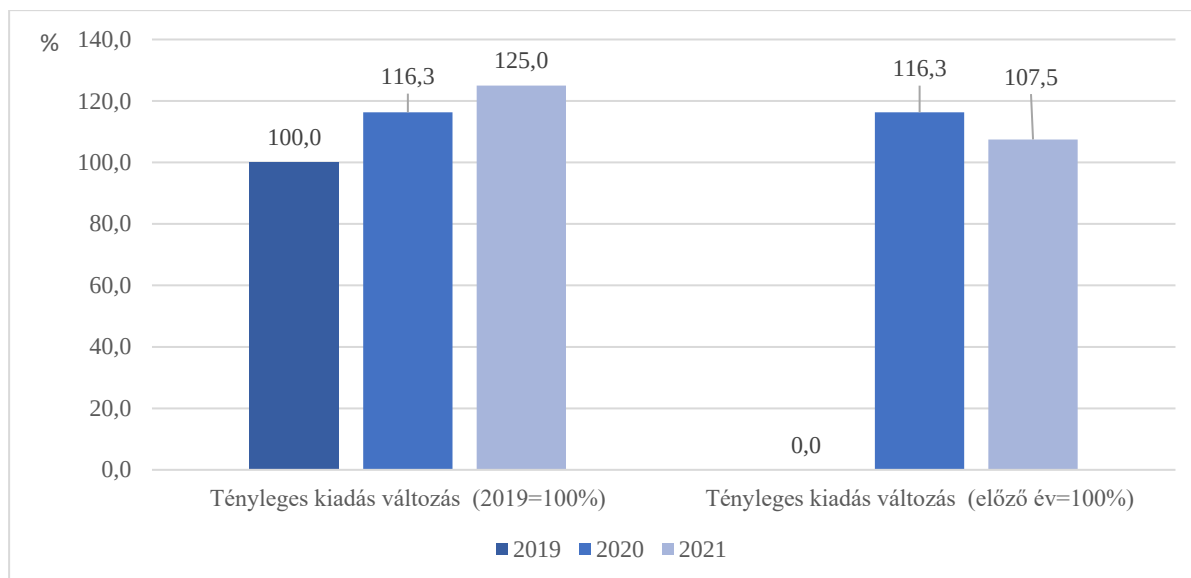


24. ábra: A XIII. fejezet 2019-2022. évi közötti eredeti kiadási előirányzatainak kiemelt előirányzatok alapján történő bemutatása

Forrás: saját szerkesztés az Új jogtár 2018o; Új jogtár 2019h; Új jogtár 2020i; Új jogtár 2021j; HM adatbázis; 10. táblázat, alapján, 2019-2022

A XIII. fejezet kiadási főösszegén belül a K6 Beruházások kiemelt előirányzat teljesítése évről-évre növekvő tendenciát mutat. Tekintettel arra, hogy a fejlesztések részben dologi kiadás terhére kerülnek finanszírozásra és a fejlesztésekhez működési-fenntartási kiadások is társulnak, párhuzamosan növekedés figyelhető meg a K3 Dologi kiadások előirányzatán. Ezt a vizsgált időszakban a fejlesztések eredményeként beszerzésre kerülő eszközök alkalmazása érdekében szükséges állomány kiképzése, az ezt követő időszakban pedig elsősorban az eszközök üzemeltetése indokol. A K1 Személyi juttatások és azok járulékaiknak K2 előirányzatával is összefüggésbe hozhatók a fejlesztési feladatokkal, mivel az új technikai eszközök kezelőszemélyzete állománybővítéssel és nem a meglévő honvédségi létszám átstrukturálásával valósul meg. A létszám évről-évre bővül. Ezen túlmenően a kormányzati intézkedések szerinti, a honvédek részére jóváhagyott illetményemelések is növelték ezen irányzatok nagyságát.

A továbbiakban a **tényleges költségvetési kiadások** változását a saját szerkesztésű 25. ábrán mutatom be.



25. ábra: A XIII. fejezet 2019-2021. év közötti tényleges kiadásainak változása

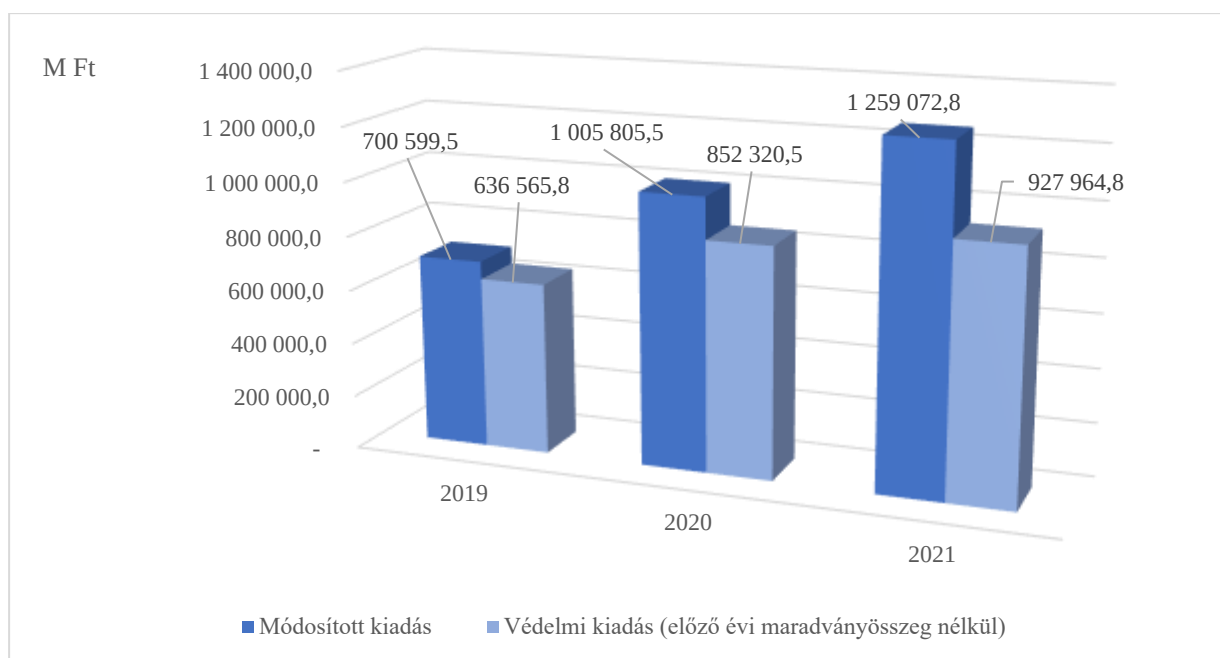
Forrás: saját szerkesztés az Új jogtár 2020k; Új jogtár 2021l; 2021. évi zárszámadási törvény HM bedolgozása; HM adatbázis; 10. táblázat alapján, 2019-2022

A vizsgálatot statisztikai mutatószámokkal, bázis- és láncviszonszámok használatával végzem el. A bal oldali ábrán a 2019. évet bázisnak tekintve megállapítható, hogy a 2020. évben 16,3 százalékkal, míg 2021-ben már 25,0 százalékkal növekedett a HM tényleges kiadási előirányzata. Ezen változás szintén a walesi vállalásból eredő hatásnak tulajdonítható.

A jobb oldali ábrán az előző év volt a vizsgálat viszonyítási alapja. Ebben az esetben előirányzat csökkenés állapítható meg. Míg a 2019-hez képest a 2020. évi változás 16,3 százalékos, addig a 2020. évhez viszonyított 2021. évi kiadás teljesítés már csupán 7,5 százalékos mértékű. A csökkenés azzal magyarázható, hogy a 2021. évben számvitelileg elszámolható kiadási tételekkel szemben növekedett a HM által kifizetett előleg, ami a későbbiekben az eszközök beérkezését követően kerülhet majd teljesítésként megjelenítésre a könyvelésben.

3.4.4. A XIII. fejezet 2019-2021. év közötti módosított kiadási előirányzatainak, valamint a NATO előírások szerint elszámolásra kerülő védelmi jellegű kiadás összevetése

Elsőként a XIII. fejezet 2019-2021. évi módosított, illetve a NATO DPCS adatszolgáltatásból kinyert védelmi jellegű kiadási előirányzatokat mutatom be a 26. ábrán.



26. ábra: A XIII. fejezet 2019-2021. év közötti módosított, illetve a NATO előírásai szerint elszámolásra kerülő Magyarország védelmi jellegű kiadási előirányzat bemutatása

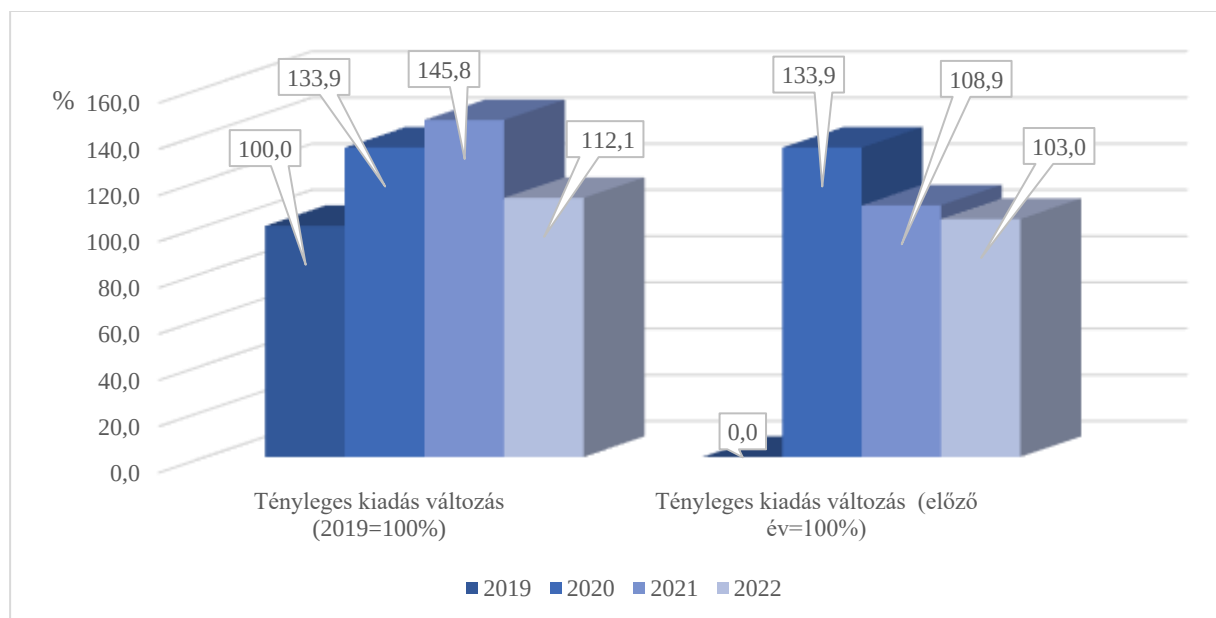
Forrás: saját szerkesztés az Új jogtár 2020k; Új jogtár 2021i; 2021. évi zárszámadási törvény HM bedolgozása; HM adatbázis; 11. táblázat alapján, 2019-2022

A hazai rendelkezésektől eltérően a NATO az előlegek szerepeltetését a kifizetés évében írja elő. Ez indokolja azt, hogy a módosított előirányzathoz képest végezzük az összehasonlítást.

A táblázat összegzett adataiból megállapítható, hogy a XIII. fejezet vizsgált időszaki módosított előirányzatainak és a NATO felé elszámolt védelmi jellegű kiadás összegei között jelentős mértékű eltérés mutatkozik. A különbség 2019-ben 64 033,7 M Ft, 2020-ban ezen összegnek mintegy 2,5 szerese, 153 485,0 M Ft, míg 2021-ben is több, mint 2 szeresére emelkedett, így 331 108,0 M Ft tett ki.

A védelmi jellegű kiadást csökkentő tételek közé tartoznak a szakirodalmi áttekintés alkalmával már említett civil érdekképviselői szervek, alapítványok támogatása, a hadigondozotti ellátottak részére kifizetésre kerülő előirányzatok, illetve az MH EK területi ellátás körében teljesülő kiadásai (NEAK bevételi forrás). Ezen kiadások összességében a XIII. fejezet költségvetésének jelentős hányadát teszik ki. Fontos megemlíteni azt is, hogy a 2021. év vonatkozásában tervezett adatok szerepelnek, így az év közben biztosított többletforrások nem teljeskörűen jelennek meg.

Összességében megállapítható, hogy a védelmi jellegű kiadások évről-évre növekednek. Ennek mértékét **a 2019. évhez, továbbá az előző év adataihoz** viszonyítva grafikusan mutatom be a 27. ábrán.



27. ábra: A XIII. fejezet 2019-2022. év közötti védelmi jellegű kiadási előirányzatainak alakulása a 2019. évhez, illetve az előző évhez viszonyítva

Forrás: saját szerkesztés az Új jogtár 2020k; Új jogtár 2021l; 2021. évi zárszámadási törvény HM bedolgozása; HM adatbázis; 12. táblázat alapján, 2019-2022

Az ábra elemzése során fontos kihangsúlyozni, hogy kizárólag a 2019-2020. évet érintően áll rendelkezésre tényleges teljesítési adat, a 2021. év vonatkozásában az évközi adatszolgáltatásból kinyert részinformációkat tudom figyelembe venni, mert egyelőre még nem ismertek a NATO meghatározás szerinti teljeskörű teljesítési adatok. Erre való tekintettel a 2021. évben a módosított előirányzat adatai kerültek kimutatásra, melyben a többletforrások egy része már megjelenik. Azonban a 2022. év tekintetében kizárólag tervezési adat vehető figyelembe.

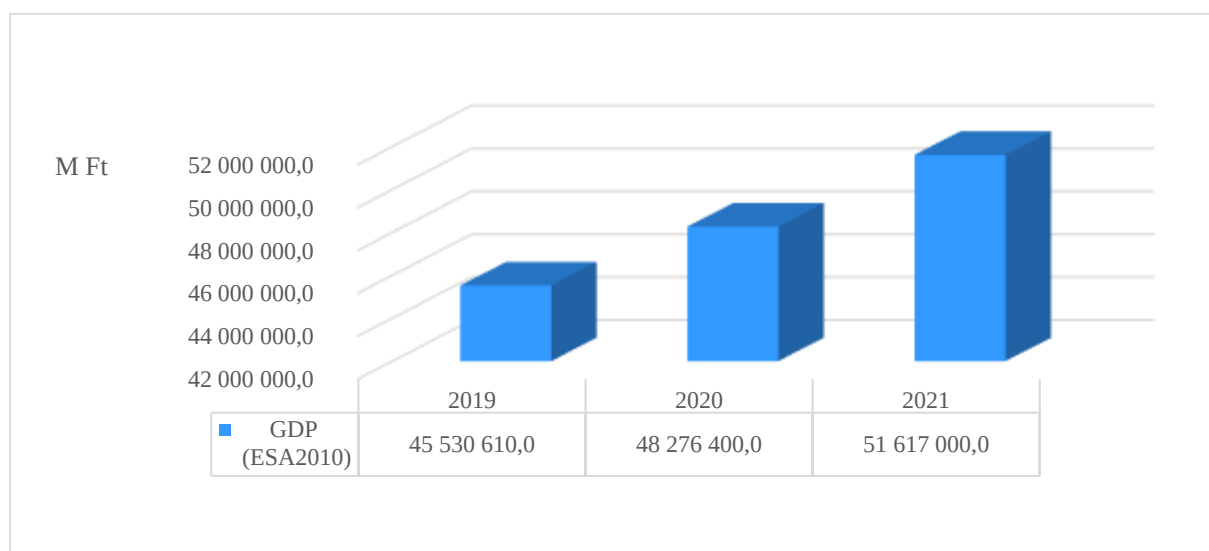
A 25. ábrához hasonlóan jelen vizsgálatot is statisztikai mutatószámokkal, bázis- és láncviszonyszámok használatával végzem el. A bal oldali ábrán a 2019. évet bázisnak tekintve megállapítható, hogy a 2020. évben 33,9 százalékkal, míg 2021-ben már 45,8 százalékkal növekedett a HM tényleges kiadási előirányzata. Annak ellenére, hogy a 2022. költségvetési év jelenleg még nem zárult le, az előirányzat alakulásában megfigyelhető 12,1 százalékos értékű

növekedés. Az említett előirányzat változások szintén a walesi vállalásból eredő hatásoknak tulajdoníthatók.

A jobb oldali ábrán az előző évhez viszonyítottam az adatokat. Ebben az esetben az előirányzatok csökkenése állapítható meg. Míg a 2019-hez képest a 2020. évi változás 33,9 százalékos, addig a 2020. évhez viszonyított 2021. évi kiadás teljesítés már csupán 8,9, a 2022. évi pedig 3,0 százalékos mértékű.

3.4.5. A kiadások vizsgálata a GDP arányában

A walesi vállalás a védelmi kiadások 2,0 százalékos GDP arányának elérését tűzte ki célul, ezért ennek bizonyításához fontos ismerni Magyarország GDP adatait. A 28. ábrán grafikusán mutatom be a 2019-2021. évi statisztikai adatokat.



28. ábra: Magyarország 2019-2021. időszaki GDP értékének alakulása

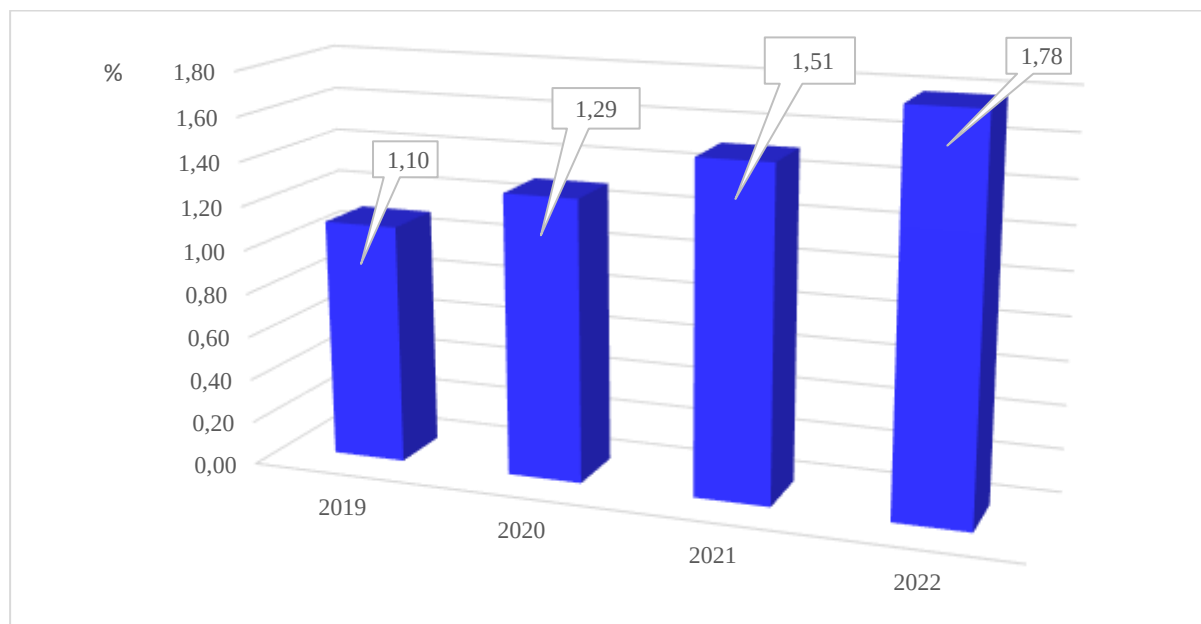
Forrás: saját szerkesztés a KSH 2019-2020c, GDP ESA2010 2021. év vonatkozású adatainál HM adatbázis alapján, 2021

A bruttó hazai termék az ágazati szektorok által előállított, alapáron figyelembe vett bruttó hozzáadott értékek, valamint a szegmensekre fel nem osztható termékadók- és támogatások összegének, továbbá a pénzközvetítés ágazatokra fel nem osztott szolgáltatási díjának különbsége. A GDP volumenének a változását az előző év azonos időszakához viszonyítva, szemléltetem (KSH 2019-2020c, 2019-2020).

A GDP arányos kiadást nemzetgazdasági szemponton túl a NATO elvárásoknak való megfelelés miatt is fontos vizsgálni.

Az elmúlt években kitört világjárvány gazdasági környezetre gyakorolt hatása miatt a várakozásokkal ellentétben a GDP értéke növekvő tendenciát mutat a vizsgált időszakban. Míg 2019-ben 45 530 610,0 M Ft, 2021-ben 51 617 000,0 M Ft összeget tett ki az ország legfontosabb gazdasági mutatószáma. A növekedéshez hozzájárulhatott az is, hogy 2021-ben az egyes ágazatok súlya csökkent, így kevésbé gyakorolnak hatást a GDP értékére (Vásárlócsapat, 2022).

A következő szakaszban a 29. ábrán összegzem a XIII. fejezet **2019-2022. időszaki eredeti kiadási előirányzatainak GDP arányú megoszlását.**



29. ábra: A XIII. fejezet 2019-2022. időszaki eredeti kiadási előirányzatainak GDP arányú megoszlása

Forrás: saját szerkesztés HM adatbázis, 13. táblázat alapján, 2019-2022

Az ábrából leolvasható, hogy az eredeti kiadási előirányzat a 2019. évben a GDP 1,1 százalékát, a 2020. évben az 1,29 százalékát, a 2021. évben az 1,51 százalékát a 2022. évben pedig már 1,78 százalékát teszi ki.

Összességében megállapítható, hogy az 1273/2016. Korm. határozat értelmében a Kormány által biztosított növekvő többletforrások hatására a HM költségvetése évről-évre növekszik. A walesi vállalat szerinti 2,0 százalékos GDP arány védelmi kiadásokra való fordítását a 2022.

év költségvetésével megközelítettük, amit a vállalt 2024. év helyett a várakozásoktól eltérően egy évvel korábban, már 2023-ban teljesíteni tud Magyarország.

A grafikusán bemutatott adatokat, valamint az elemzéseket összegezve megállapítható, hogy a H1 A walesi csúcstalálkozón hozott döntések hatnak a XIII. fejezet költségvetésére, illetve a H2 A XIII. fejezet eredeti előirányzatai folyamatosan növekednek a walesi csúcstalálkozón vállalt kötelezettségek miatt **hipotézisek igazolhatók.**

4. KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK

Munkám során elvégeztem a Honvédelmi Minisztérium költségvetési előirányzatainak rendszerbe foglalását, illetve ezen adatok szűrését. Az elemzéshez az általam létrehozott adatbázist, továbbá leíró statisztikai eszközöket használtam fel, illetve statisztikai mutatószámokat alkalmaztam.

Első vizsgálatomban a XIII. fejezet 2019-2022. évi eredeti kiadási előirányzatainak növekvő tendenciája rámutatott arra, hogy a Kormány a HM eredeti kiadási előirányzatát évről-évre megnövelt összegben biztosította. A 2019. évhez képest a 2022. évi költségvetési főösszeg szinte megduplázódott, amit a walesi kötelezettségvállalásoknak tulajdonítok.

A költségvetési címek vizsgálatával összefüggésben megállapítható, hogy a 2019-2022. közötti években az MH és a HM cím javára került biztosításra a legmagasabb összegű eredeti kiadási előirányzat, ami azzal hozható összefüggésbe, hogy ezen címeken valósul meg a HM és az MH szervezetek teljes infrastrukturális fejlesztési és működési kiadása.

A XIII. fejezet 2019-2021. évi eredeti és módosított kiadási előirányzatainak változásával összefüggésben megállapítom, hogy az eredeti kiadási előirányzattal párhuzamosan, évről-évre növekszik a módosított kiadási előirányzat mértéke is. További megfigyelésem, hogy az eredeti előirányzatnál évről-évre egyre nagyobb léptékben növekszik az időszaki többletforrások által megnövelt módosított előirányzat. Ezen eredmények alapján megállapítom, hogy a felállított H1 A walesi csúcstalálkozón hozott döntések hatnak a XIII. fejezet költségvetésére és a H2 A XIII. fejezet eredeti előirányzatai folyamatosan növekednek a walesi csúcstalálkozón vállalt kötelezettségek miatt hipotézisek igazolhatók.

A teljesítési adatok vizsgálatba vonásával összefüggésben megállapítom, hogy a teljesítés növekedése elmarad a módosított előirányzathoz képest, esetében csak kisebb mértékű emelkedést figyeltem meg. Ezen hatást a HM hosszú távú szerződéseiből eredő pénzügyi teljesítés eredményezi, hiszen a tárgyévben előlegként kifizetett összegek a számviteli előírásokat figyelembe véve csak abban az évben kerülhetnek kiadásként lekönyvelésre, amikor a vásárolt eszközök átvételre kerülnek. Amíg ez nem történik meg az előleg kötelezettségvállalással terhelt maradványként kerül nyilvántartásra, illetve később visszabiztosításra. A 2019-2021. év vonatkozásában megfigyeltem azt is, hogy az előirányzatok egymáshoz viszonyított aránya szinte állandónak tekinthető, összegük egyenlő arányban módosul. Az eredeti és a módosított előirányzatok emelkedéséhez hasonlóan az egyre növekvő teljesítési érték is a H1, illetve a H2 hipotézisben megfogalmazottakat igazolja.

A 2020-2021. évi költségvetési főösszegek bevételi oldalát vizsgálva feltártam, hogy a 2020. évi módosított bevételi előirányzat csökkent, míg a támogatási előirányzat és az előirányzat maradvány növekedett a 2021. évre. A vizsgált időszakban a HM a legnagyobb összegű forráshoz támogatás formájában jutott hozzá. A kiadási főösszeg 2021. évre történő nagyobb mértékű növekedését részben a tárgydíszak előtt keletkezett kötelezettségvállalással terhelt maradványösszegek visszabiztosítása eredményezi, melyet a HM bevételként előirányzatosít. További megállapításom, hogy a támogatási előirányzat jelentős mértékű teljesítés növekedését a feladat-specifikus kormányhatározatok által biztosított többletforrások is eredményezik, melyet a vizsgálati munkám kezdetekor hipotézisként felállítottam.

A fejlesztési kiadások walesi vállalásnak megfelelő 20,0 százalékos arányának vizsgálata céljából a 2022. évi eredeti kiadási előirányzatának kiemelt előirányzatok szerinti bemutatása alkalmával megállapítom, hogy a honvédelmi kiadásokon belül a beruházások kiemelt előirányzat aránya 36,0 százalékos, a dologi kiadások pedig 28,0 százalékos arányt tesznek ki. Ezen értékek egyértelműsítik, hogy hazánk a 2022. évben teljesítette a 20,0 százalékos fejlesztési kiadási arány elérésének követelményét.

Továbbá, a 2019-2022. évi eredeti kiadási előirányzat kiemelt előirányzatok szerinti megbontását érintően azt is megállapítom, hogy a beruházások kiemelt előirányzat teljesítése évről-évre növekvő tendenciát mutat. Figyelembe véve azt, hogy a fejlesztések részben dologi kiadásként kerülnek elszámolásra, illetve, hogy a fejlesztésekhez működési-fenntartási kiadások is társulnak, párhuzamosan növekedés figyelhető meg a dologi kiadások előirányzatán is. Ezen kiadásokat a fejlesztések eredményeként beszerzésre kerülő eszközök alkalmazása érdekében szükséges állomány kiképzése, az ezt követő időszakban pedig elsősorban az eszközök üzemeltetése indokolja.

A 2019-2021. év közötti időszak tényleges kiadási előirányzatainak változásából a 2019. évet bázisnak tekintve megállapítom, hogy a 2020. évben 16,3 százalékkal, míg 2021-ben már 25,0 százalékkal növekedett a HM tényleges kiadási előirányzata. Ezen változást a walesi vállalásból eredő hatásnak tulajdonítom. A növekedés mértékének vizsgálata során viszont csökkenést figyeltem meg. Míg a 2019-hez képest a 2020. évi változás 16,3 százalékos, addig a 2020. évhez viszonyított 2021. évi kiadási előirányzat már csupán 7,5 százalékos mértékű emelkedést mutat. A növekedés mértékének csökkenését azzal magyarázom, hogy a 2021. évben számvitelileg elszámolható kiadási tételekkel szemben megnövekedett a HM által kifizetett előleg összege, ami kizárólag az eszközök beérkezését követően kerülhet majd teljesítésként elszámolásra.

A 2019-2021. évi módosított, illetve a NATO DPCS adatszolgáltatásból kinyert védelmi jellegű kiadási előirányzatok összevetése során kimutattam, hogy a XIII. fejezet módosított

előirányzatainak és a NATO felé elszámolt védelmi jellegű kiadás összegei között jelentős mértékű eltérés jelentkezik. Mindez abból ered, hogy a hazai rendelkezésektől eltérően a NATO az előlegek szerepeltetését a kifizetés évében írja elő. A védelmi jellegű kiadásokat csökkentik a civil érdekképviselői szervek, alapítványok támogatása, a hadigondozotti ellátottak részére kifizetésre kerülő előirányzatok, illetve az MH EK területi ellátás körében teljesülő kiadásai. Ezek összességében a XIII. fejezet költségvetésének jelentős hányadát teszik ki. A 2021. év vonatkozásában tervezett adatokat vontam vizsgálat alá, így az év közben biztosított többletforrásokat nem teljeskörűen értékelhettem ki. Összességében megállapítom, hogy a védelmi jellegű kiadások évről-évre növekednek.

A 2019-2022. év közötti védelmi jellegű kiadási előirányzatainak alakulásával összefüggésben a 2019. évet bázisnak tekintve megállapítható, hogy a 2020. évben 33,9 százalékkal, míg 2021-ben már 45,8 százalékkal növekedett a HM kiadási előirányzata. Dolgozatkészitésem időszakában a 2022. költségvetési év még nem zárult le, az előirányzat változása ennek ellenére is jelentős, 12,1 százalék értékű növekedést mutat. Ezen előirányzat változásokat szintén a walesi vállalásból eredő hatásnak tulajdonítom.

A walesi vállalás a védelmi kiadások 2,0 százalékos GDP-hez viszonyított 2,0 százalékos mértékének elérését tűzte ki célul, ezért a 2019-2022. időszak eredeti kiadási előirányzatainak GDP arányú megoszlását is vizsgálat alá vontam. Ezzel összefüggésben megállapítom, hogy az eredeti kiadási előirányzat a 2019. évben a GDP 1,1 százalékát, a 2020. évben az 1,29 százalékát, a 2021. évben az 1,51 százalékát, a 2022. évben pedig már 1,78 százalékát teszi ki. Összességében megállapítom, hogy a Kormány által biztosított növekvő többletforrások hatására a HM költségvetése évről-évre növekszik. A walesi vállalás szerinti 2,0 százalékos GDP arány védelmi kiadásokra történő felhasználását a 2022. év költségvetésével megközelítettük, a vállalást pedig a 2024. év helyett a várakozásoktól eltérően egy évvel korábban, már az idei évben teljesíteni tudja Magyarország.

Általános következtetésként megállapítom, hogy a 2019-2022. évi időszakban is a HM/MH főbb feladatai közé tartozik a NATO tagságból eredő kötelezettségek teljesítése. A tagországi vállalás megvalósítása céljából - a Zrínyi HHP végrehajtása érdekében - a HM 2018. év végén nagyértékű haditechnikai fejlesztésekre vonatkozó szerződések létesítését kezdte meg. Mindez hatást gyakorolt a vizsgált időszak kiadási előirányzataira: a HM eredeti, illetve módosított kiadási előirányzatai évről-évre növekednek. További következtetésem, hogy az előirányzat módosítások jelentős mértékben megnövelték a HM költségvetési mozgásterét.

A nagyösszegű haditechnikai és infrastrukturális fejlesztések beszerzési eljárásai nagy időszükségletűek, a szerződések alapján ezen kiadások ütemezetten tervezhetők és felhasználhatók.

Munkám zárásaként megállapítom, hogy a kutatási célokat teljesítettem, illetve, hogy az általam alkalmazott módszertan megválasztása megfelelő volt. Az elemzés kezdetekor felállított kutatási feltevéseimből a H1 A walesi csúcstalálkozón hozott döntések hatnak a XIII. fejezet költségvetésére, továbbá a H2 A XIII. fejezet eredeti előirányzatai folyamatosan növekednek a walesi csúcstalálkozón vállalt kötelezettségek miatt hipotéziseket sikerült bebizonyítanom.

Az általam meghatározott elemzési irányvonalak alkalmasak arra, hogy az államháztartáson belül a központi költségvetés XIII. fejezetének költségvetés tervezéséről, továbbá kiadási előirányzatainak alakulásáról átfogó képet alkosson.

Figyelembe véve az általam választott vizsgálati időszakot a HM költségvetés tervezés kiértékeléséről szóló kutatási tanulmányom rávilágít az eredeti, módosított kiadási előirányzatok, valamint annak teljesítésével fennálló összefüggésekre.

Megállapítom továbbá azt is, hogy a költségvetés tervezéséhez jelentős mértékű segítséget kaphatunk, ha a múltbeli adatokat elemzés alá vonjuk.

5. ÖSSZEFOGLALÁS

A munkámban a XIII. fejezet 2019-2022. évi időszakra vonatkozó költségvetés tervezését és előirányzatait, valamint azok alakulását befolyásoló tényezőket próbáltam bemutatni.

A szakirodalmi áttekintést követően a magyar államháztartás rendszerét, szerkezeti felépítését vázoltam fel, továbbá kitértem a központi kormányzat költségvetésének, valamint a költségvetési előirányzatok fogalmi meghatározására is. Ezt követően a HM költségvetését definiáltam, majd a XIII. fejezet költségvetésnek ismertetésével folytattam munkámat, melyben részleteztem a költségvetés tervezés szabályozását, illetve annak sajátosságait. A következő szakaszban a NATO elvárások költségvetés tervezési kihatásait részleteztem a NATO elvek és az azoknak való megfelelést a költségvetés struktúrája szerint, valamint a 2014. szeptember 4-5. között Walesben megrendezett csúcstalálkozó döntéseinek következményein keresztül. Ezen pont zárásaként a NATO felé történő adatszolgáltatást ismertettem.

A saját vizsgálat fejezetérszt a kutatási célok, kutatási szempontok és hipotézisek meghatározásával kezdtem meg. Ezután a vizsgálat körülményeit írtam le, továbbá meghatároztam a vizsgálat helyszínét is. Majd a kutatási módszereket és a kutatási mintát mutattam be. A következő szakaszban a XIII. fejezet 2019-2022. év közötti költségvetési előirányzatainak elemzésén belül elsőként megemlítettem a vizsgált időszakra vonatkozó makrogazdasági környezeti hatásokat. Ezt követően a XIII. fejezet előirányzatainak megoszlására tértem ki, ahol bemutattam a vizsgált időszak eredeti, módosított kiadási előirányzatainak, azok teljesítésének, továbbá az előirányzat maradványok alakulását. Külön alpontban a XIII. fejezet kiemelt előirányzatok megoszlását, illetve a módosított kiadási előirányzatainak és a NATO előírások szerint elszámolásra kerülő védelmi jellegű kiadások változását is ismertettem. Elemzőmunkám zárásaként a vizsgált időszak kiadási előirányzatainak GDP arányos alakulását, ezt követően pedig a kutatás következtetéseit rögzítettem, illetve az azokkal összefüggésben felvetődött javaslatomat fogalmaztam meg.

Kutatásom során a munkám elkészítéséhez a rendelkezésre álló, törvények, kormányrendeletek, HM szakutasítások, szakirodalmak mellett munkahelyemen szerzett saját tapasztalataimat is sikerült felhasználnom. A kidolgozás során figyelembe vettem a NATO tagságunkból eredő kötelezettségvállalások teljesítését is, mert azt feltételeztem, hogy a vizsgált időszakban ez jelentős mértékben befolyásolja a HM költségvetésének alakulását.

„A Zrínyi Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program a magyar nemzet, a magyar Kormány és a magyar katonák erőfeszítéseinek eredményeként létrehozza az ezeréves állami léthez méltó,

a magyar állampolgárok biztonságát növelő katonai erőt és az ennek fenntartásához szükséges hadiipari kapacitásokat. A megújuló Magyar Honvédség a kormányzat védelempolitikai megfontolásai mentén fejleszti és szervezi képességeit, biztosítva az ország szuverenitásának, területi egységének, állampolgárainak védelmét és érdekeinek érvényesítését. A haderőfejlesztés eredményeként jelentősen növekszik Magyarország katonai önereje, amely nemcsak önvédelmi és elrettentési képességéhez nélkülözhetetlen, hanem ahhoz is, hogy hatékony hozzájárulója maradjon a regionális, az európai és a transzatlanti biztonsági erőfeszítéseknek egyaránt” (honvedelem.hu, 2022).

Az 1273/2016. Korm. határozattal összhangban a Kormány szándéka szerint a HM költségvetése évről-évre növekszik, a walesi vállalás szerinti 2,0 százalékos GDP arány védelmi kiadásokra való fordítását a 2022. év költségvetésével hazánk megközelítette. Annak ellenére, hogy a makrogazdasági előrejelzések nem túl biztatók, a jelenlegi információk alapján az várható, hogy a NATO felé tett GDP 2,0 százalékos védelmi jellegű kiadási arányt hazánk már az idei évben teljesíti.

IRODALOMJEGYZÉK

Fsz. Szakirodalom megnevezése

1. Állami Számvevőszék (2020): Elemzés (ÁSZ elemzés, 2020) a Költségvetési Tanács részére a 2020. első félévi költségvetési folyamatokról
2. Baranyai Zs.-Fenyves V.-Pupos T.-Takács I.-Tarnóczy T. (2013): Gazdasági elemzés elméleti jegyzet, Debreceni Egyetem
3. Blahó A.-Prandler Á. (2014): Nemzetközi szervezetek és intézmények, Akadémia Kiadó Zrt.
4. Bod P. Á. (2002): Gazdaságpolitika-Intézmények, Döntések, Következmények, Aula
5. Csath M. (2018): Gazdaságpolitika, Kormányzati Tanulmányok, Nemzeti Közzolgálati Egyetem, Vezető- és Továbbképzési Központ
6. Csányi R.-Kézdi Á.-Kokas B.-Nyikos Gy. (2018): Államháztartás, Dialóg Campus
7. Csugány J. (2015): Általános és gazdasági statisztika, Líceum
8. Havasi B. (2019) publikációja: Az államháztartás alrendszereinek jogi vizsgálata
9. Hunyadi L.-Vita L. (2008): Statisztika II., Aula
10. J. E. Stiglitz (2000): A Kormányzati szektor gazdaságtana, KJK KERSZÖV
11. Koháriné Papp E. (2011): Államháztartási ismeretek, Perfekt
12. Kovács K. (2013): Kutatási és publikálási kézikönyv nem csak közgazdászoknak, Akadémiai kiadó
13. Nagy M. (2019): Magyarország húsz éve a NATO-ban
14. Speigelné Szabó M. (2012): Államháztartás rendszere, Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet
15. Némethné Gál A. (1999): Általános statisztika, MMM TRI-MESTER
16. Korpás Attiláné (1996): Általános statisztika I., Nemzeti Tankönyvkiadó Rt.
17. Rekettye G.-Tóth T.-Malota E. (2015): Nemzetközi marketing, Akadémia Kiadó Zrt.
18. Rekettye G.-Törőcsik M.-Hetesi E. (2019): Bevezetés a marketingbe, Akadémia Kiadó Zrt.
19. Szenes Z.-Siposné Kecskeméthy K. (2019): NATO 4.0 és Magyarország 20 év tagság – 30 év együttműködés, HM Zrínyi Nkft.

Fsz. Egyéb szakirodalom megnevezése

1. Adóforum 2006: <https://www.adoforum.hu/33/koltsegvetesi-eloiranyzatok-fogalma-fajtai-eloiranyzatok-kozgazdasagi-es-funkcionalis-osztalyozasa-uniqueidmRRWSbk196GxI1R16XpDkGe6NLtpfzDC-YES33nEyt0/>
„A letöltés ideje: 2022.05.10.”
2. Államháztartás 2022a: <https://allamhaztartas.kormany.hu/koltsegvetesi-szervek>
„A letöltés ideje: 2022.04.25.”
3. Államháztartás 2022b: <https://allamhaztartas.kormany.hu/koltsegvetesi-gazdalkodas>
„A letöltés ideje: 2022.04.25.”
4. HM 2022a: Magyarország 2021. évi központi költségvetéséről szóló zárszámadási törvény HM bedolgozása, munkapéldány
5. HM 2018b: <https://honvedelem.hu/media/aktualis-videok/az-uj-kihivasokhoz-uj-kepessegek-kellenek.html>
„A letöltés ideje: 2022.06.04.”
6. HM 2021c: <https://honvedelem.hu/hirek/nemzeti-katonai-strategia.html>
„A letöltés ideje: 2022.06.04.”
7. Jogászvilág 2020: <https://jogaszvilag.hu/napi/elfogadtak-a-2020-as-zarszamadast/>
„A letöltés ideje: 2022.06.17.”
8. http://kgt.bme.hu/files/BMEGT30A017/Projektfeladat_I_kutatas_adatgyujtes_elemzes_3.pdf (elméleti szintű áttekintést segített)
- „A letöltés ideje: 2022.06.11.”
9. Kormány 2014a: <https://2010-2014.kormany.hu/hu/mo/a-koltsegvetes>
„A letöltés ideje: 2022.04.25.”
10. Kormány 2022b: <https://kormany.hu/hirek/a-rezsivedelmi-es-a-honvedelmi-alappal-meg-tudjuk-orizni-az-elert-eredmenyeket-es-garantálni-a-biztonsagot>
„A letöltés ideje: 2022.06.14.”
11. Kormány 2022c: <https://kormany.hu/dokumentumtar/magyarorszag-konvergencia-programja-2022-2026>
„A letöltés ideje: 2022.06.17.”

Fsz. Egyéb szakirodalom megnevezése

12. Kormány 2022d: <https://kormany.hu/dokumentumtar/magyarorszag-konvergencia-programja-2022-2026>
„A letöltés dátuma: 2022.04.25.”
13. KSH 2018a: https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/pdf/v4_fobbadatok.pdf
„A letöltés ideje: 2022.07.07.”
14. KSH 2022b: <https://www.ksh.hu/heti-monitor/brutto-hazai-termek-gdp.html>
„A letöltés ideje: 2022.07.20.”
15. KSH 2022c: https://www.ksh.hu/stadat_files/gdp/hu/gdp0001.html
„A letöltés ideje: 2022.07.20.”
16. Menedzserpraxis 2011: https://menedzserpraxis.hu/hir.php?hir_ID=591
„A letöltés ideje: 2022.05.08.”
17. Milex 2019-2022, <https://milex.sipri.org/sipri>
"A letöltés ideje: 2022.06.24."
18. NATO 2020a: https://www.nato.int/cps/en/natolive/news_180185.htm
"A letöltés ideje: 2022.09.24."
19. NATO 2021b: https://www.nato.int/cps/th/natohq/news_190369.htm
"A letöltés ideje: 2022.09.24."
20. NATO 2022c: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_52044.htm
„A letöltés ideje: 2022.04.25.”
21. NATO 2022d: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_67655.htm
„A letöltés ideje: 2022.05.02.”
22. NATO 2022e: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_112964.htm
„A letöltés ideje: 2022.04.25.”
23. Parlament 2021a: <https://www.parlament.hu/irom41/16118/adatok/fejezetek/13.pdf>
„A letöltés ideje: 2022. 07.20.”
24. Parlament 2020b: <https://www.parlament.hu/irom41/10710/adatok/fejezetek/13.pdf>
„A letöltés ideje: 2022.07.20.”
25. Parlament 2019c: <https://www.parlament.hu/irom41/06322/adatok/fejezetek/13.pdf>
„A letöltés ideje: 2022.07.20.”

Fsz. Egyéb szakirodalom megnevezése

26. Parlament 2018d: <https://www.parlament.hu/irom41/00503/adatok/fejezetek/13.pdf>
„A letöltés ideje: 2022.07.20.”
27. Pénzcentrum 2022: <https://www.penzcentrum.hu/gazdasag/>
„A letöltés ideje: 2022.07.20.”
28. Új jogtár 2011a: Az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény
„A letöltés ideje: 2022.04.24.”
29. Új jogtár 2011n: Az államháztartásról szóló törvény végrehajtásáról szóló 368/2011. (XII.31.) Korm. rendelet
„A letöltés ideje: 2022.05.17.”
30. Új jogtár 2013b: Új jogtár: Az államháztartás számviteléről szóló 4/2013. (I.11.) Korm. rendelet
„A letöltés ideje: 2022.05.17.”
31. Új jogtár 2021c: A honvédelmi szervezetek költségvetési gazdálkodásának rendjéről szóló 20/2021. (V.19.) HM utasítás
„A letöltés ideje: 2022.04.24.”
32. Új jogtár 2016d: A honvédelmi kiadások és a hosszú távú tervezés feltételeinek megteremtését szolgáló költségvetési források biztosításáról szóló 1273/2016. (VI.7.) Korm. hat.
„A letöltés ideje: 2022.05.03.”
33. Új jogtár 2009e: A honvédelmi szervezetek működésének az államháztartás működési rendjétől eltérő szabályairól szóló 346/2009. (XII.30.) Korm. rendelet
„A letöltés ideje: 2022.05.07.”
34. Új jogtár 2018f: A Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló 94/2018. (V. 22.) Korm. rendelet
„A letöltés ideje: 2022.05.12.”
35. Új jogtár 2022g: A Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló 182/2022. (V. 24.) Korm. rendelet
„A letöltés ideje: 2022.06.04.”
36. Új jogtár 2018o: A Magyarország 2019. évi központi költségvetéséről szóló 2018. évi L. törvény
„A letöltés ideje: 2022.03.23.”

Fsz. Egyéb szakirodalom megnevezése

37. Új jogtár 2019h: A Magyarország 2020. évi központi költségvetéséről szóló 2019. évi LXXI. törvény
„A letöltés ideje: 2022.03.23.”
38. Új jogtár 2020i: A Magyarország 2021. évi központi költségvetéséről szóló 2020. évi XC. törvény
„A letöltés ideje: 2022.03.23.”
39. Új jogtár 2021j: A Magyarország 2022. évi központi költségvetéséről szóló 2021. évi XC. törvény
„A letöltés ideje: 2022.03.23.”
40. Új jogtár 2020k: Magyarország 2019. évi központi költségvetéséről szóló 2018. évi L. törvény végrehajtásáról szóló 2020. évi CXVII. törvény
„A letöltés ideje: 2022.06.24.”
41. Új jogtár 2021l: Magyarország 2020. évi központi költségvetéséről szóló 2019. évi LXXI. törvény végrehajtásáról szóló 2021. évi CXVI. törvény
„A letöltés ideje: 2022.06.24.”
42. Új jogtár 2000m: A számvitelről szóló 2000. évi C. törvény
„A letöltés ideje: 2022.03.23.”
43. Új jogtár 2011n: Az államháztartásról szóló törvény végrehajtásáról szóló 368/2011. (XII.31.) Korm. rendelet
„A letöltés ideje: 2022.05.17.”
44. Vásárlócsapat 2022: https://vasarlocsapat.hu/_hirek/_gazdasag/_gdp/magyar-gdp.shtml
„A letöltés dátuma: 2022.09.04.”

MELLÉKLETEK

1. számú: Kiegészítő táblázatok
2. számú: Táblázatok jegyzéke
3. számú: Ábrák jegyzéke
4. számú: A 2019-2022. közötti időszakban a Zrínyi HHP keretén belül megvalósult technikai eszköz beszerzések

KIEGÉSZÍTŐ TÁBLÁZATOK

6. táblázat

A XIII. fejezet 2019. évi költségvetés kiadási előirányzatainak teljesítése

millió forintban, százalékban

XIII. HM fejezet	2019. évi eredeti	2019. évi módosított	2019. évi tény	2019. évi tény/ 2018. évi tény	2019. évi tény/ 2019. évi módosított
Kiadás	512 846,2	700 599,5	561 225,2	130,0%	80,1%
Ebből személyi juttatás	179 951,5	193 912,8	192 716,8	123,5%	99,4%
Bevétel	38 200,1	52 848,7	52 763,2	67,9%	99,8%
Támogatás	474 646,1	502 553,0	506 398,0	125,0%	100,8%
Előirányzat maradvány	0,0	145 197,8	145 197,8	154,2%	100,0%

Forrás: 2019. évi zárszámadási törvény, HM adatbázis

7. táblázat

A XIII. fejezet 2020. évi költségvetési előirányzatainak teljesítése

millió forintban, százalékban

XIII. fejezet	2019. évi tény	2020. évi eredeti	2020. évi módosított	2020. évi tény	2020. évi tény/ 2019. évi tény	2020. évi tény/ 2020. évi módosított
Kiadás	561 225,2	616 050,0	1 005 805,5	652 766,7	116,3%	64,9%
Ebből személyi juttatás	192 716,8	187 526,6	206 278,8	205 795,8	106,8%	99,8%
Bevétel	52 763,2	39 749,1	114 669,6	114 632,7	217,3%	100,0%
Támogatás	506 398,0	576 300,9	748 002,1	748 002,1	147,7%	100,0%
Előirányzat maradvány	145 197,8	0,0	143 133,8	143 033,6	98,5%	99,9%

Forrás: 2020. évi zárszámadási törvény, HM adatbázis

8. táblázat

A XIII. fejezet 2021. évi költségvetési előirányzatainak teljesítése

millió forintban

XIII. fejezet forrás megoszlása	2020. évi eredeti	2020. évi módosított	2021. évi eredeti	2021. évi módosított
Bevétel	39 749,1	114 669,6	41 331,8	67 653,7
Támogatás	576 300,9	748 002,1	736 685,6	827 468,7
Előirányzat maradvány	0,0	143 133,8	0,0	352 901,7

Forrás: 2021. évi zárszámadási törvény HM bedolgozása, HM adatbázis

9. táblázat

A XIII. fejezet 2019-2021. év közötti tényleges kiadási előirányzatának változása

millió forintban, százalékban

Költségvetési év	Tényleges költségvetési kiadás	Kiadás változás (2019=100%)	Kiadás változás (előző év=100%)
2019	561 225,2	100,0	0,0
2020	652 766,7	116,3	116,3
2021	701 605,0	125,0	107,5

Forrás: 2019-2020. évi zárszámadási törvény, 2021. évi zárszámadási törvény HM bedolgozás, HM adatbázis

10. táblázat

A XIII. fejezet 2019-2022. év közötti kiemelt előirányzatainak bemutatása

millió forintban

Kiemelt előirányzatok	2019. év	2020. év	2021. év	2022. év
K1 Személyi juttatások	179 951,5	187 526,6	236 100,1	264 898,4
K2 Munkaadókat terhelő járulékok és szociális hozzájárulási adó	33 245,3	31 361,9	34 948,3	39 354,4
K3 Dologi kiadások	182 853,7	169 773,1	242 358,6	283 006,9
K4 Ellátottak pénzbeli juttatásai	1 220,0	1 658,0	360,0	360,0
K5 Egyéb működési célú kiadások	35 817,8	21 858,0	30 885,5	33 942,5
K6 Beruházások	50 724,9	187 595,3	195 241,8	361 383,2
K7 Felújítások	11 409,0	6 633,4	26 053,9	14 017,9
K8 Egyéb felhalmozási célú kiadások	17 624,0	9 643,7	12 069,2	6 083,2
Összesen	512 846,2	616 050,0	778 017,4	1 003 046,5

Forrás: HM háttérdokumentáció

11. táblázat

A XIII. fejezet 2019-2021. év közötti módosított, illetve a NATO által elszámolásra kerülő védelmi jellegű kiadási előirányzatainak bemutatása

millió forintban

Módosított kiadás	2019	2020	2021
	700 599,5	1 005 805,5	1 259 072,8
Védelmi kiadás (előző évi maradványösszeg nélkül)	636 565,8	852 320,5	927 964,8
Különbség	64 033,7	153 485,0	331 108,0

Forrás: 2019-2020. évi zárszámadási törvény, 2021. évi zárszámadási törvény HM bedolgozás, HM adatbázis

12. táblázat

A XIII. fejezet 2019-2022. év közötti módosított, illetve a NATO által elszámolásra kerülő védelmi jellegű kiadási előirányzatok alakulása a 2019. év évhez, illetve az előző évhez viszonyítva

millió forintban, százalékban

Költségvetési év	Tényleges költségvetési kiadás	Tényleges kiadás változás (2019=100%)	Tényleges kiadás változás (előző év=100%)
2019	636 565,8	100,0	0,0
2020	852 320,5	133,9	133,9
2021	927 964,8	145,8	108,9
2022	955 565,7	112,1	103,0

Forrás: HM háttérdokumentáció

13. táblázat

A XIII. fejezet eredeti kiadási előirányzatának, valamint a teljesítés GDP aránya

millió forintban, százalékban

Költségvetési év	Eredeti kiadás	Teljesítés	GDP tervezett	GDP teljesítés (ESA2010)	Eredeti kiadás a GDP arányában (%)	Teljesítés a GDP arányában (%)
2019	512 846,0	561 225,2	46 786 700,0	45 530 610,0	1,1	1,2
2020	616 050,0	652 766,7	47 743 500,0	48 276 400,0	1,3	1,4
2021	778 017,4	701 605,0	51 611 000,0	51 617 000,0	1,5	1,4

Forrás: KSH, a GDP ESA2010 2021. év vonatkozású adatainál HM adatbázis

TÁBLÁZATOK JEGYZÉK

1. táblázat: A központi költségvetés szerkezeti rendje.....13. oldal
2. táblázat: A XIII. fejezet költségvetésének cím/alcím összetevői a 2021.
évtől.....17. oldal
3. táblázat: A XIII. fejezet 2022. évi fejezeti kezelésű előirányzatainak
bemutatása.....19. oldal
4. táblázat: A XIII. fejezet 2019-2022. évre tervezett (eredeti)
költségvetésének bemutatása.....36. oldal
5. táblázat: A XIII. fejezet 2019-2021. évek közötti módosított előirányzatainak
bemutatása.....37. oldal

ÁBRÁK JEGYZÉKE

1. ábra: Kutatás munkafázisai.....	6. oldal
2. ábra: Az államháztartás alrendszerei 2009. december 31. napjáig.....	9. oldal
3. ábra: Az államháztartás alrendszerei és szervezetei 2010. január 1. napjától	10. oldal
4. ábra: A költségvetési bevételi és kiadási előirányzatok megjelenése.....	11. oldal
5. ábra: A HM 2020. évi kiadásainak kiemelt előirányzatok szerinti teljesítése..	14. oldal
6. ábra: A HM nemzetközi feladataival összefüggésben felmerülő eredeti kiadásainak 2020. évi megoszlása.....	21. oldal
7. ábra: A HM nemzetközi feladataival összefüggésben felmerülő eredeti kiadásainak 2021. évi megoszlása.....	22. oldal
8. ábra: A XIII. fejezet költségvetés tervezési ciklusának eljárási szakaszai.....	23. oldal
9. ábra: A közös finanszírozású területek 2021-2022. évi költségvetés megoszlása.....	26. oldal
10. ábra: A V4-tagállamok 2019-2021. időszakú éves védelmi jellegű kiadásainak teljesítési adatai a GDP arányában.....	27. oldal
11. ábra: A honvédelmi költségvetés kiadási kategóriái a NATO terminológia szerint.....	28. oldal
12. ábra: Más tárca költségvetésében szereplő védelmi jellegű kiadások.....	30. oldal
13. ábra: A 8/2/25 Hozzájárulás a NATO biztonsági Beruházási Programjához 2019-2022. költségvetési évre vonatkozó, költségvetési törvények szerinti előirányzata.....	31. oldal
14. ábra: A 8/2/40 Nemzetközi tagdíjak 2019-2022. költségvetési évre vonatkozó, költségvetési törvények szerinti előirányzata.....	31. oldal
15. ábra: A V4- tagállamok 2021. évre kivetített EU átlaghoz viszonyított GDP változása.....	39. oldal
16. ábra: A XIII. fejezet 2019-2022. év közötti eredeti kiadási előirányzatai.....	40. oldal
17. ábra: A XIII. fejezet 2022. évi közötti címenkénti bontású eredeti kiadási előirányzata (M Ft-ban).....	41. oldal

18. ábra: A XIII. fejezet 2019-2022. évi címenkénti bontású eredeti kiadási előirányzatainak költségvetési kiadási főösszeghez viszonyított százalékos aránya.....	42. oldal
19. ábra: A XIII. fejezet 2019-2021. év közötti eredeti és módosított kiadási előirányzatainak változása.....	43. oldal
20. ábra: A XIII. fejezet 2019-2021. év közötti eredeti, módosított kiadási előirányzatai és annak teljesítése.....	44. oldal
21. ábra: A XIII. fejezet 2019-2021. év közötti halmozott maradvány összege.....	45. oldal
22. ábra: A XIII. fejezet 2020-2021. évi módosított forrásainak megoszlása.....	46. oldal
23. ábra: A XIII. fejezet 2022. évi eredeti kiadási előirányzatának kiemelt előirányzatok alapján történő bemutatása százalékban.....	47. oldal
24. ábra: A XIII. fejezet 2019-2022. év közötti eredeti kiadási előirányzatainak kiemelt előirányzatok alapján történő bemutatása.....	48. oldal
25. ábra: A XIII. fejezet 2019-2021. év közötti tényleges kiadási előirányzatainak változása	49. oldal
26. ábra: A XIII. fejezet 2019-2021. év közötti módosított előirányzatok, illetve a NATO előírásai szerint elszámolásra kerülő védelmi jellegű kiadási előirányzatok bemutatása.....	50. oldal
27. ábra: A XIII. fejezet 2019-2022. év közötti védelmi jellegű kiadási előirányzatainak alakulása a 2019. évhez, illetve az előző évhez viszonyítva.....	51. oldal
28. ábra: Magyarország 2019-2021. év közötti GDP értékének alakulása.....	52. oldal
29. ábra: A XIII. fejezet 2019-2022. időszaki eredeti kiadási előirányzatainak GDP arányú megoszlása.....	53. oldal

**A 2020-2022. közötti időszakban a Zrínyi HHP keretén belül megvalósult
technikai eszköz beszerzések**

1. 2020-2022: Lynx KF41 gyalogsági harcjármű



2. 2020-2024: KC-390 típusú légi utántöltésre is képes katonai szállító repülőgép



3. 2020-2025: NASAMS norvég-amerikai légvédelmi rakétarendszer, AMRAAM-C7 és AMRAAM-ER



4. 2020-2027: ELM-2084 nagy hatótávolságú légtérellelőrző, mobil közepes hatótávolságú radar, valamint tüzérségi radar



5. 2021- : Gidrán 4x4 MRAP / M-ATV kategóriájú jármű



6. 2021-2022: Spike LR2 páncéltörő rakéta



7. 2022: Panzerhaubitze 2000-es önjáró tarack / PZH2000



Forrás: <https://www.origo.hu/itthon/20220325-mutatjuk-a-magyar-honvedseg-elmult-evekbeli-fejleszteseit-kepgaleria.html>, „A letöltés ideje: 2022.06.17.”

7. 2021-2022: ROLE-2 moduláris felépítésű, telepíthető, sebészeti képességgel rendelkező katonai kórház



Forrás: <https://honvedelem.hu/hirek/role-2-kepessseggel-bovul-az-mh-egeszsegugyi-kozpont.html>, „A letöltés ideje: 2022.06.17.”

FÜGGELÉKEK

1. sz. függelék – Hallgatói és konzulensi nyilatkozat

NYILATKOZAT

Alulírott **Szilágyi Krisztina**, a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, **Budai Campus, Pénzügy Mesterképzési szak** nappali/levelező* tagozat végzős hallgatója nyilatkozom, hogy a dolgozat saját munkám, melynek elkészítése során a felhasznált irodalmat korrekt módon, a jogi és etikai szabályok betartásával kezeltem. Hozzájárulok ahhoz, hogy Záródolgozatom/Szakdolgozatom/Diplomadolgozatom egyoldalas összefoglalója felkerüljön az Egyetem honlapjára és hogy a digitális verzióban (pdf formátumban) leadott dolgozatom elérhető legyen a témát vezető Tanszéken/Intézetben, illetve az Egyetem központi nyilvántartásában, a jogi és etikai szabályok teljeskörű betartása mellett.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen **nem***

Kelt: Budapest, 2023. év április hó 27. nap



hallgató

NYILATKOZAT

A dolgozat készítőjének konzulense nyilatkozom arról, hogy a Záródolgozatot/Szakdolgozatot/Diplomadolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A Záródolgozatot/Szakdolgozatot/Diplomadolgozatot záróvizsgán történő védésre javaslom / nem javaslom*.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen **nem***

Kelt: 2023. 04.26.



belső konzulens

*Kérjük a megfelelőt aláhúzni!

2. sz. függelék – Tartalmi kivonat

**A ZÁRÓDOLGOZAT/SZAKDOLGOZAT/DIPLOMADOLGOZAT
TARTALMI KIVONATA**

Dolgozat címe: **A KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉS XIII. HONVÉDELMI MINISZTERIUM FEJEZET KÖLTSÉGVETÉSI TERVEZÉSE ÉS ELŐÍRÁNYZATAINAK BEMUTATÁSA A 2019-2022. KÖZÖTTI IDŐSZAKBAN**

A dolgozatot készítő hallgató neve: **Szilágyi Krisztina**

Szak, képzési szint és tagozat megnevezése: **Pénzügy Mesterképzési szak, levelező Tanszék/Intézet** (ahol a dolgozat készült) megnevezése: **Befektetési, Pénzügyi és Számviteli Tanszék/Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet**

Belső témavezető: **(Dr. Bringye Bernadett PhD, egyetemi docens, Befektetési, Pénzügyi és Számviteli Tanszék)**

Külső témavezető: **(Petrovics László, tervező főtitkt, Honvédelmi Minisztérium Gazdasági Tervezési és Szabályozási Főosztály)**

A munkámban a XIII. fejezet 2019-2022. évi időszakra vonatkozó költségvetés tervezését és előirányzatait, valamint azok alakulását befolyásoló tényezőket próbálom bemutatni.

A szakirodalmi áttekintést követően a magyar államháztartás rendszerét, szerkezeti felépítését vázolom fel, továbbá kitérek a központi kormányzat költségvetésének, valamint a költségvetési előirányzatok fogalmi meghatározására is. Ezt követően a HM költségvetését definiálom, majd a XIII. fejezet költségvetésnek ismertetésével folytatom munkámat, melyben részletezem a költségvetés tervezés szabályozását, illetve annak sajátosságait. A következő szakaszban a NATO által támasztott

követelmények költségvetés tervezési kihatásait vizsgálom. A NATO elveknek, valamint a 2014. szeptember 4-5. között Walesben megrendezett csúcstalálkozón hozott döntéseknek való megfelelés szempontjából elemzem a HM költségvetésének struktúráját. Ezen pont zárásaként a NATO felé történő adatszolgáltatást ismertetem. A saját vizsgálat fejezetrészt a kutatási célok, kutatási kérdések és hipotézisek elméleti alapjainak áttekintésével kezdem meg, majd kutatási célként a XIII. fejezet honvédelmi költségvetés előirányzatainak a 2019-2022. év közötti időszakban bekövetkezett változásainak, illetve az ezekre ható tényezőknek a vizsgálatát határozom meg. Kutatási alapkérdéseim a kiadási előirányzatok vizsgált időszakban történt változásaira irányulnak. Ezt követően az elemzés körülményeit írom le, továbbá meghatározom a vizsgálat helyszínét is, majd a kutatási módszereket, a választott statisztikai mutatószámokat, valamint a kutatási mintákat mutatom be. A következő szakaszban a XIII. fejezet 2019-2022. év közötti költségvetési előirányzatainak elemzési eredményeit rögzítem. Bemutatom a vizsgált időszakra vonatkozó makrogazdasági környezeti hatásokat. A továbbiakban a XIII. fejezet előirányzatainak megoszlását, majd a 2022. évi eredeti kiadások kiemelt előirányzatok szerinti alakulását vizsgálom. Következő elemzésem a XIII. fejezet 2019-2022. év közötti módosított kiadási előirányzatainak, valamint a NATO előírások szerint elszámolásra kerülő védelmi jellegű kiadások összevetésére irányul. E pont zárásaként a kiadásokat GDP arányosan vizsgálom meg.

Végül a vizsgálat következtetéseit rögzítem. Ennek során az elemzés kezdetekor felállított H1 kutatási feltevéshez kapcsolódóan megállapítottam, hogy a walesi csúcstalálkozón hozott döntések hatnak a XIII. fejezet költségvetésére, valamint a H2 hipotézist sikerült bebizonyítanom, mely szerint a XIII. fejezet eredeti előirányzatai folyamatosan növekednek a walesi csúcstalálkozón vállalt kötelezettségek miatt. Továbbá, hogy az általam választott elemzési irányvonalak alkalmasak arra, hogy az államháztartáson belül a központi költségvetés XIII. fejezetének költségvetés tervezéséről, továbbá kiadási előirányzatainak alakulásáról átfogó képet alkosson.

Kutatómunkám eredménye rávilágít arra, hogy a NATO tagságunkból eredő kötelezettségvállalások teljesítése a vizsgált időszakban meghatározó tényező volt és várhatóan a jövőben is az marad a HM költségvetésének alakulásában.

3. sz. függelék – Nyilatkozat

NYILATKOZAT

a diplomadolgozat² nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: Szilágyi Krisztina
A Hallgató Neptun kódja: D4MVEN
A dolgozat címe: A központi költségvetés XIII. Honvédelmi Minisztérium fejezet költségvetési tervezése és előirányzatainak bemutatása a 2019-2022. közötti időszakban
A megjelenés éve: 2023
A konzulens tanszék neve: Befektetési, Pénzügyi és Számviteli Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott diplomadolgozat³ egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, s az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a Záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkor szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe.

Kelt: Budapest, 2023. év április hó 27. nap



hallgató aláírása

² A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

³ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

4.sz. függelék – Konzultációs nyilatkozat

**KONZULTÁCIÓS
NYILATKOZAT**

A Szilágyi Krisztina (név) (hallgató Neptun azonosítója: D4MVEN) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a diplomadolgozatot⁴ áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A diplomadolgozatot a záróvizsgán történő védelemre javaslom / nem javaslom⁵.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem⁶

Kelt: Gödöllő, 2023. 04.26.



belső konzulens

⁴ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

⁵ A megfelelő aláhúzendő.

⁶ A megfelelő aláhúzendő.